PRIMORSKI DNEVNIK

Poštnina plačana v gotovini Abb. postale I gruppo - Cena 35 lir

Leto XVII. - Št. 231 (5005)

TRST, petek 29. septembra 1961

Vojaški upor v Damasku proti enotnosti ZAR in proti socialnim reformam v prid ljudstva

Upor podpirajo razlaščeni veleposestniki in imperialistični agenti - Vrhovni poveljnik oboroženih sil maršal Amer in poveljnik prve armade Feisal sta se iz Damaska vrnila v Kairo - Upajo, da bo upor zadušen najpozneje danes - Naser je poudaril, da bo storil vse, da se ohrani enotnost ZAR

KAIRO, 28. — V današnjih jutranjih urah se je del sirskih čet v sirski pokrajini ZAR uprl. Čete so zasedle radijsko postajo in glavni štab vojske v Damasku. Tamkajšnji radio je začel oddajati izjave in «biltene» upornikov.

O uporu je podrobno govoril po radiu predsednik Naser, ki je poudaril, da bo storil vse, da se ohrani enotnost Združene arabske republike. Dal je ukaz četam prve armade, naj vkorakajo v Damask.

Nocoj se je v Kairu zvedelo, da je bilo v Damasku razglašeno obsedno stanje, vendar pa ni bilo mogoče ugotoviti, ali so obsedno stanje razglasile vladne čete ali pa uporniki.

Nocoj ob 20.30 sta prišla z letalom iz Damaska maršal Amer in general Gamal Feisal. Oba sta se takoj sestala z Naserjem. O razgovoru ni bilo mogoče nič izvedeti.

Kairski radio je ves dan oddajal jutranji Naserjev govor. Na splošno se ugotavlja, da si ni mogoče še ustvariti jasne slike zaradi pomanjkljivih novic iz Sirije.

Sirijske trgovine v Kairu so ostale zvečer odprte in razsvetljene s prižganimi radioaparati, zato da so ljudje lahko poslušali poročila o nadaljnjem razvoju dogodkov.

Vodstvo upornikov se nazivalo «vrhovno arabsko revolucionarno poveljstvo za oboroženo silo». Izjava, ki so jo zjutraj oddajali po radiu v Damasku, se glasi: «Davi se je vojska, ki je vedno bila zvesta bo budna opora domovini, njeni varnosti, svobodnemu dostojanstvu, uprla, da bi zavrgla tiranstvo nad ljudstvu njegove zakonite pravice. Izjavljamo, da to nacionalistično gibanje nima nobene zveze z nobeno od obstoječih ali s kakim posebnim razredom, temveč da gre za gibanje, katerega namen je ustvariti nezakonito stanje. Armadno vojsko zaupa v svoje vojake. Trkali smo na vsa vrata, da bi dosegli reforme, ko pa smo se uprli, toda nismo našli drugega sredstva, kot da se iznebimo izkoriščevalca, ki gremo po poti svobode. Želimo uporabiti silo, da bi ljudstvu njegovo svobodno in vojski njeno dostojanstvo. Odslej ne bomo dovolili, da bi arabska zastava kakršno koli nezakonito ravnanje. Pripravljeni smo na prelivanje krvi. Obvezali smo se, da bomo živeli v dostojanstvu.»

Razen tega so uporniki poslali sirsko prebivalstvo, naj bodo mirno ravna z našimi brati v Egipčanu. Opozorili so tudi, da bodo strogo kaznovali vsakega, ki bo s svojim delovanjem proti Egipčanom, ovral, ki živijo v Siriji, in v svojih poslopjem.

V svoji izjavi po radiju je vodstvo med drugim izjavil, da se dogodki v Siriji še mnogo spomnijo, zakor je bil leta 1956 angleško-francoski napad na Suez.

Naser je osebno prišel na radijsko postajo v spremstvu glavnih sodelavcev. Izjavil je: «Čeprav želim izbeguti sleherno prelivanje krvi, smo dali ukaz prvi armadi, naj vkoraka v Damask, ko je upre delovanju upornikov, katerih gibanje pomeni resno ogrožanje neodvisnosti republike, arabskega nacionalizma in domovine».

Naser je nato branil ukrepe proti katerim je naperjeno sirsko gibanje. «To gibanje trdi, je dejal Naser, da je uprlo proti socialističnim in demokratičnim reformam, toda ali ne razumejo, da sem izvedel te reforme v korist ljudstva, to je v korist delavcev?»

Na koncu govora je Naser izjavil: «Nekateri mislijo, da bo razpustil ZAR. Naši sovražniki to zahtevajo: Izrael, imperialisti in njihovi agenti. Odgovoren sem za to republiko. Odgovoren sem za arabski nacionalizem. Niti prostovolno niti s silo ne bo privolil, da bi sam razglasil razpustitev Združene arabske republike».

Uporniki so po radiju v Damasku ves dan oddajali razne poročila in zatrjevali, da so njih upor doživel popoln uspeh.

V tretjem poročilu upornikov je bilo rečeno, da so se zoperstavili proti fistim, «ki so razglasili javni denar, vsilili politično vlado in izgnali najvišje vojaške osebje iz vojske». V poročilu je bilo tudi rečeno, da uporniki «trdno stojijo v arabsko enotnost, temelječo na podlagi bratstva in enakosti med vsemi arabskimi državami od Perzijskega zaliva do Atlantika». Rečeno je tudi dalje: «Ohranili bomo prijateljske in mednarodne odnose in bomo izboljšali vezi z arabskimi državami in s tujimi državami».

Nekaj po enajsti uri je radio v Damasku sporočil, da je vojska v Siriji spet normalen, da sta se vrhovni poveljnik oboroženih sil maršal Amer in poveljnik prve sirske armade general Feisal razgovarjala z uporniškimi poveljniki ter da sta pokazala razumevanje za njih zahteve in dala navodila, naj se tem zahtevam ugodi. Takoj zatem je radio v Damasku napovedal svoje oddaje z besedami: «Tu oddaja radio Združene arabske republike iz Damaska».

V svojem desetem poročilu, ki ga je radio v Damasku oddajal ob 15.15, pa so uporniki trdili, da je bilo «premirje, ki sta ga podpisala maršal Amer in arabsko revolucionarno poveljstvo, razbito», in da je maršal Amer odpotoval iz Damaska v Kairo. Zato so uporniki nadaljevali svoje uporniško gibanje.

Maršal Amer je bil odšel v Damask po odstopu podpredsednika republike Hamida Seraja. V enem od svojih poročil so uporniki trdili, da se je tudi Seraj pridružil njihovemu gibanju. Dalje so trdili, da so se njihovemu gibanju pridružile še druge skupine sirske vojske.

Na podlagi dosedanjih vesti se zdi, da je večina vojske ostala zvesta zakonitim oblastem. Na vsak način pa si ni mogoče še ustvariti jasnega položaja, ker razne agencije širijo, kakor je običajno ob takih priložnostih, številne protislovne in tendenciozne vesti.

Radio v Alepu je ves dan oddajal številne pozive prebivalstvu, naj podpira predsednika Naserja in njegove predstavnike v sirski pokrajini. Kakor je poročal kairski radio, je bila v prvih popoldanskih urah v Damasku velika manifestacija v podporo predsedniku Naserju. Manifestanti so se zbrali pred parlamentom in so korakali po mestnih ulicah z zastavami ZAR in s slikami predsednika Naserja. Podobne manifestacije so bile tudi v Alepu.

Popoldne je predsednik Naser znova govoril po radiu in njegov govor je oddajal tudi radio v Alepu. Med drugim je Naser izjavil, da je večina sirske vojske ostala zvesta načelom arabske enotnosti, ter je pozval vse državljane in vse vojake, naj izpolnijo svojo dolžnost. Upornike je pozval, naj si «izprašajo vest» ter naj prevzamejo odgovornost za svoja dejanja.

Sporočil je zatem, da sta maršal Amer in poveljnik prve arabske armade general Feisal zavrnila sleherni kompromis z uporniškimi častniki v Damasku. «Stopil sem v stik z maršalom Amerjem po objavi devetega poročila upornikov, je nadaljeval Naser, in sem izvedel, da se ne strinjata z vsebino tega poročila. Uporniški častniki so zahtevali od Amerja in pozneje od generala Feisala, naj sporočita, da je stanje spet normalno, toda obadva sta to odklonila. Dogodki, do katerih je prišlo davi, nas silijo, da smo nepopustljivi ter da ne sprejmemo nobenih kompromisov in nobenih polovičnih ukrepov. Odklanjamo sleherno mešetarjenje, ko gre za Združeno arabsko republiko, za arabski nacionalizem in za naše dostojanstvo».

Zatem je Naser izjavil, da napadi proti socialnemu režimu ZAR, ki jih vsebujejo poročila upornikov, lahko prihajajo samo od «reakcionarjev ali zarotnikov, ki so v službi reakcije in imperializma».

«Sirsko ljudstvo ne more biti drugo nego napredno ljudstvo, ki želi uresničiti svoje smotre socialne pravičnosti in demokracije. V nobenem primeru ne morem zapustiti tega ljudstva, ki se ni dalo ustrahovati po tankih in četah in ki je izreklo svojo zvestobo načelom arabske enotnosti».

S tem v zvezi je Naser izjavil, da je sirsko ljudstvo, kljub prepovedi upornikov organiziralo v Damasku popoldne manifestacijo za enotnost. «Če so nekateri elementi uprli, to ne pomeni, da se je vojska uprla smotrom, ki so bili postavljeni, ker vojska in ljudstvo ostajata združena v svoji ogromni večini».

Nocoj je kairski radio sporočil, da je Naser kot vrhovni poveljnik oboroženih sil odredil črtanje iz vojske šest častnikov, ki so vodili upor v Siriji. Pozval je vojake, naj se ne podrejujejo njihovim ukazom. Ti častniki so: polk. Abdul Hani Damani, polk. Muvafak Gafakeh, polk. Abdul Karim Mihairavi, polk. Haidar Kuzbari, polk. Sidanji in polk. Hisham Abed Rabo.

Pozno zvečer je radio v Damasku zatrjeval, da se je vojska v Alepu pridružila upornikom in da je radio v Alepu začel oddajati poročila upornikov. Radio Kairo pa je nocoj sporočil, da so v Alepu vojaki in civilisti manifestirali v podporo Naserju in da se je isto zgodilo tudi v Damasku.

Radio v Damasku je nocoj zatrjeval, da se je vsa prva armada uprla. Kakor je znano, je dal Naser ukaz tej armadi, naj vkoraka v Damask, da zatre upor. Dalje je radio v Damasku zatrjeval, da se bodo «Sirci borili, če bo potrebno, da prekinejo vezi z Egiptom».

Seveda je treba vsa ta poročila jemati s precejšnjim pridržkom. V Kairu ugotavljajo, da so častniki, ki vodijo upor, in ki jih je Naser degradiral, nepoznani. V poučenih krogih v Kairu so mnenja, da bo upor zadušen še to noč ali najpozneje jutri. Naser pa ni v svojem večernem govoru sploh govoril o vojaškem položaju in je samo poudaril, da je vojska v Alepu in Latakiji ostala zvesta.

—«»—

NEW YORK, 28. — Angleški zunanji minister lord Home se je sestal danes s sovjetskim zunanjim ministrom Gromikom in se z njim razgovarjal o Nemčiji. Razgovor je trajal poldrugo uro.

Sovjetska spomenica o razorožitvi in o kolonializmu predložena OZN

Ameriška in britanska delegacija sta predložili resolucijo, ki poziva na nadaljevanje pogajanj o prekinitvi jedrskih poizkusov - Sovjetska delegacija je predložila program, ki naj pomaga k ublažitvi napetosti

NEW YORK, 28. — ZDA in Velika Britanija so danes predložile predsedstvu skupščine OZN resolucijo, s katero zahtevajo, naj udeleženci ženevske konference o prekinitvi jedrskih poizkusov nemudoma nadaljujejo svoje delo, da čim prej sklenejo sporazum, ki naj pod učinkovitim mednarodnim nadzorstvom prepove jedrske poizkuse.

Dalje zahteva resolucija, naj udeleženci konference, ki je bila prekinjena 9. septembra, predložijo poročilo razorožitvenemu odboru OZN najpozneje 1. marca 1962.

Angleško-ameriška resolucija zahteva v svojem uvodu, naj skupščina «z obžalovanjem ugotovi prekinitev moratorija z jedrskimi poizkusi s strani Sovjetske zveze in njen odpor proti prenehanju poizkusov v zemeljski atmosferi».

Sinoči je sovjetska delegacija položila v predsedstvu OZN spomenico, v kateri pravi, da je «edina korektna in praktična rešitev» v zvezi s prekinitvijo jedrskih poizkusov v vključitvi tega vprašanja v sporazum o splošni in popolni razorožitvi.

Sovjetska spomenica kritizira angleško-ameriško pobudo, da se pred skupščino razpravlja o neuspehu ženevske konference, in pravi, da gre za poizkus uporabljati tribuno OZN, zato, «da opravičijo svojo jedrsko politiko, ki predstavlja nevarnost za vse narode, in da dosežejo možnost, da lahko brez omejitev nadaljujejo svoje priprave za jedrsko vojno».

Spomenica poudarja sovjetsko stališče, da ločitev vprašanja jedrskih poizkusov od splošne in popolne razorožitve ne bi nalagala nobenih obveznosti državam, razen moralnih obveznosti. Dalje pravi spomenica, da je Francija grobo kršila te moralne obveznosti, ko je delala jedrske poizkuse med prostovoljno angleško - ameriško - sovjetsko prekinitvijo, in to ob sokrivdi Velike Britanije in ZDA, zato da se okrepi vojaška moč NATO.

Spomenica izreka zaskrbljenost zaradi oboroževanja Zahodne Nemčije z raketami in z jedrskim orožjem in pravi, da sovjetska vlada ni imela druge izbire in je morala obnoviti jedrske poizkuse, «če se ni bojela odpovedati važnim življenjskim interesom Sovjetske zveze in socialističnih držav».

V pismu, ki ga je poslal predsedniku Varnostnega sveta poroča sovjetski predstavnik v OZN o razgovorih med ZDA in SZ v zvezi z razorožitvijo, ki so pripeljali do skupne izjave o načelih, ki naj bodo podlaga pogajanj.

Pismo pravi, da so ZDA privolile, da se iz izjave zbriše omemba nadzorstva nad oboroževanjem, toda «niso se še odrekle zahtevi, naj se razorožitev nadomesti z nadzorovanjem nad oborožitvijo», medtem ko Sovjetska zveza poudarja, da je «uresničenje razorožitve pod nadzorstvom namesto uvedbe nadzorstva nad oboroževanjem temeljno načelno vprašanje». Pismo pravi, da je Sovjetska zveza mnenja, da se mora OZN izreči o tej zadevi.

Sinoči je sovjetska delegacija položila v OZN tudi program osmih točk za ublažitev mednarodne napetosti. Program določa ukrepe, ki naj bi se izvedli v pričakovanju sklenitve sporazuma o razorožitvi, ne da bi to škodovalo posameznim državam. Program vsebuje naslednje argumente: 1. Zmrznjenje vojaških proračunov posameznih držav. 2. Obveznost, da se ne bo uporabljalo atomsko orožje. 3. Konec vojne propagande. 4. Sklenitev pogodbe o nenapadanju med državami NATO in državami varšavskega pakta. 5. Umik tujih čet z vseh ozemelj. 6. Ukrepi proti nadaljnjemu širjenju atomskega orožja. 7. Ustanovitev neatomskih področij. 8. Ukrepi za zmanjšanje nevarnosti iznenadnih napadov.

Danes je Sovjetska zveza objavila spomenico, ki vsebuje ostre obtožbe proti kolonialnemu delovanju zahodnih držav. Spomenica poudarja, da imajo te države 71 milijonov ljudi pod kolonialnim jarmom. Spomenica zahteva ustanovitev komisije OZN, ki naj nadzoruje izvajanje izjave skupščine OZN o kolonializmu v vseh kolonijah, ozemljih, ki so pod zaupniško upravo, in na drugih področjih, ki nimajo še samouprave. Spomenica dodaja, da bi morali biti vzhodni in zahodni blok ter nevtralci zastopani v tej komisiji na paritetni podlagi.

Spomenica poudarja, da je Velika Britanija sedaj največja kolonialistična država na svetu s približno 35 milijoni ljudi, ki delajo pod kolonialnim jarmom. «Angleške kolonialne oblasti, dodaja spomenica, nadaljujejo z umori borcev za neodvisnost v Severni Rodeziji in z množičnim zatiranjem proti patriotom v Keniji, bombardirajo mirne vasi na vzhodnem področju Adena in nadaljujejo vojno, ki traja že šesi let, proti prebivalstvu Omana ter zatiranje v Basutolandu.»

Spomenica napada tudi naslednje države: Portugalska: Vodi krvavo kolonialistično vojno v Angoli in jo skuša raztegniti na Mozambik in na portugalsko Gvinejo. Portugalski teror v Goi postaja vedno bolj surov in krvoločen.

Francija: Nadaljuje se njena zločinska vojna proti Alžircem in Francija skuša razkosati Alžirijo, da bi dobila zase saharski petrolej, ki obeta Francozom in njihovim podpornikom bajne dobičke.

Belgija: Belgijska vlada uporablja strupeno orožje ustvarjanja nesoglasij med plemeni, zato da za vsako ceno obdrži svojo nadvlado nad Ruando Urundi, ter še dalje kuje spletke proti mladi kongoški republiki.

Nizozemska: Ta vlada pošilja vedno večje število čet in orožja v Zahodni Irian.

Južna Afrika: Tu je prava nadvlada zasužnjevalcev, kjer — prav tako kakor v starem Rimu — gradijo beli gospodarji svojo blaginjo na izkoriščanju milijonov črncev in sužnjev. Rasistična vlada vsiljuje režim terorja in rasne diskriminacije tudi Jugozahodni Afriki. Južna Afrika je sedaj dežela, ki se je postavila izven skupnosti držav članic OZN.

ZDA: So glavna trdnjava kolonializma v današnjem času. Ne samo, da podpirajo angleške, francoske, portugalske, belgijske, holandske in druge kolonialiste, temveč nasłopajo kot «žandarji in zatiralci kolonialnih narodov» s pomočjo vojaške pomoči, ki se uporablja za opremo armad, ki vodijo kolonialne vojne.

Razen tega so ZDA sokrivec južnoafriške vlade, ker so dale tej deželi tri četrtine od vseh posojil, ki jih je Južna Afrika dobila po drugi svetovni vojni.

Nemčija: Povečala je svoje sodelovanje s kolonialisti. Dala je pomoč Franciji v vrednosti dveh milijard mark, da finansira alžirsko vojno. Španiji in Franciji, Belgiji in drugim kolonialnim državam je poslala tudi bivše člane SS. Razen tega ima tesne odnose z južnoafriškimi rasisti in zasužnjevalci.

Spomenica omenja tudi Španijo in Avstralijo, toda ne izreka proti njima posebnih obtožb. Dokument pravi zatem, da je sovjetska vlada predlagala, naj se leto 1962 proglasi kot leto popolne likvidacije kolonialističnega sistema na vsej zemlji, ter poudarja, da se program lahko izvede do konca prihodnjega leta.

Spomenica zahteva takojšnji konec vseh kolonialnih vojn, evakuacijo vseh tujih oporišč in prenehanje represalij proti narodnoosvobodilnim gibanjem.

Na koncu zahteva spomenica, naj OZN jamči ustanavljanje narodnih organizmov v vseh kolonijah, da se omogoči dejanski prenos oblasti.

—«»—

Posvetovanja o nasledniku Hammarskjoelda

NEW YORK, 28. — Skupina dvanajstih manjših držav si še dalje prizadeva, da bi našla formulo glede Hammarskjoeldovega naslednika, ki bi zadovoljila Vzhod in Zahod. Baje mislijo predlagati, naj bi oseba, ki bi začasno vodila tajništvo, ne imela naziva tajnika. Na ta način bi skupščina glede tega lahko nastopila neodvisno od Varnostnega sveta.

Zatrjuje se, da je ameriški predstavnik Stevenson pri današnjem razgovoru z Zorinom sporočil, da bi bile ZDA pripravljene sprejeti tako rešitev, na podlagi katere bi ustanovili kolegij petih podtajnikov, ki bi zastopali ZDA, vzhodni blok, Afriko, Azijo in Latinsko Ameriko. Ta kolegij bi izvolil predsednika, ki ne bi imel naziva tajnika, temveč bi vodil in koordiniral delovanje kolegija.

Zaključna resolucija glavnega odbora SFIO

Obsodba politike de Gaulla in vlade Poziv k združitvi vseh naprednih sil

Mollet je osmešil vse bistvene poteze de Gaullove politike in jih označil za izraz «zastarelega nacionalizma» - Priprave za sestavo «prehodne vlade»

PARIZ, 28. — Na zasedanju glavnega odbora francoske socialistične stranke (SFIO) je Guy Mollet ostro kritiziral dosedanjo politiko de Gaulla in njegove vlade in dejal med drugim, da «izražajo besedno energijo, ki temelji na praznini»; «obsojajo evropsko integracijo in zahtevajo svojo atomsko energijo, svojo «osebno» bombo, svojo vojno mornarico itd.»; «povsod opogumljajo tiste, ki nočejo evropske enotnosti, in vse to v imenu zastarelega nacionalizma». Mollet je hkrati obsodil zadržanje vlade do OZN Ko se je dotaknil alžirskega vprašanja, je Mollet naštel zamujene prilike: obisk de Gaulla v Alžiriji januarja 1960, Melun, Evian, Lugrin. Koncesije, ki so jih dali prekasno, so bile zaman. Tudi kar zadeva politiko dekolonizacije, je Mollet dejal, da de Gaulle ne govori nikoli o svobodi in pravici, ampak izključno o koristih nekaterih sebičnih Francozov. Ta del svojega govora je Mollet zaključil z zatrjevanjem, da danes obstajajo vsi elementi za uspešna pogajanja z začasno alžirsko vlado.

Govoreč o notranji politiki je Mollet ostro kritiziral razvoj režima, ki se spričo splošnega nezadovoljstva izolira, «odklanja z zaničevanjem vsakršno posredovanje, ampak hitro popusti pred nasiljem in pouličnim agitacijam. Oblast je postala najmočnejša le z besedami, dejansko pa je najšibkejša od vseh, kar so jih naše republike poznale v teh poslednjih 50 letih. Državni poglavar govori o koekziji, dejansko pa uporablja metodo, ki je nasprotna vsem demokracijam». Mollet je zaključil z zahtevo, da socialisti pripravijo osnutek ustave in neko določeno število organskih zakonov, ki naj odpravijo pomanjkljivosti sedanjih institucij: «Treba izbrati med parlamentarnim in osebnim režimom, ne pa pristati na hibriden režim».

Glavni odbor SFIO je sprejel soglasno in brez komentarjev zaključno resolucijo, ki jo je predložil glavni tajnik stranke Mollet, v kateri se poudarjajo argumenti, ki jih je Mollet razvijal v svojem govoru.

V resoluciji se obsoja režim pete republike in politika vlade; pozivajo se k enotnosti vsi levo usmerjeni demokrati, ki naj pripravijo program in vlado, ki bi bila zmožna uveljaviti ga v primeru, da bi OAS poskusila polastiti se oblasti; pripraviti program za obrambo svobode in demokratičnih institucij. To so glavne točke zaključne resolucije, ki jo je izredno zasedanje glavnega odbora odobrilo soglasno. S tem v zvezi pripominjajo, da se je, po letu 1958, zgodilo sedaj prvič, da je socialistična stranka enotno podprla resolucijo, ki jo je predlagal generalni tajnik stranke Guy Mollet.

Odločna opozicija socialistične stranke de Gaullu in njegovi vladi je dobila s tem jasno potrditev. SFIO se ne omenjuje več le na kritiko «osebne oblasti» in na obsodbo napak predsednika republike; odločena je že sedaj pripraviti pot nasledniku de Galla, kateremu ne priznava več «neobhodno potrebne vloge» niti kar zadeva alžirsko vprašanje.

Guy Mollet namreč predvideva možnost atentata na de Gaulla in da ta primer izkoristi OAS za vzpostavitev vojaške diktature. Spričo take možnosti, Mollet zagovarja potrebo po sestavi neke vrste «vlade v senci». O tem načrtu se bo Mollet razgovarjal v bližnjih dneh z Mendes-Franceom, ki je na svoji nedavni tiskovni konferenci izrazil podobne misli in pozval vse levičarsko usmerjene demokrate, naj bi sestavili neko «prehodno vlado».

—«»—

Poslanik ZAR v Beogradu o uporu

BEOGRAD, 28. — Veleposlanik Združene arabske republike v Beogradu Hasan Ragab je izjavil nocoj v zvezi z dogodki v Siriji, da je uporniško gibanje omejeno na zelo majhne sile, ki bodo zaradi odločnosti arabskega ljudstva, da ohrani svojo enotnost, nitro likvidirane. «Prepričan sem, da bo ljudstvo ZAR izšlo iz te preizkušnje, če bo enotno in bo odločno branilo pridobitve svoje revolucije pod vodstvom svoje vlade in predsednika Naserja.» Na tiskovni konferenci v veleposlaništvu je veleposlanik izjavil novinarjem, da vsi državljani ZAR v Jugoslaviji, in med njimi okrog 200 študentov, skupno s člani veleposlaništva brez pridržka podpirajo napore svoje vlade, da likvidira upor.

—«»—

Skupščina OZN prekinila delo do ponedeljka

NEW YORK, 28. — V glavni skupščini OZN se je danes nadaljevala splošna razprava, vstop Kitajske v OZN lahko nudil nove možnosti stikov in pogajanj, ter je poudaril, da ne bo noben sporazum o razorožitvi mogel biti življenjski, če ne bo Kitajska vključena v dejavnost OZN in obvezana spoštovati listino te organizacije.

Sledil je kratek govor kubanskega delegata, ki je zavrnil obtožbe gvatemalškega delegata. Nato je bila splošna razprava odložena na ponedeljek popoldne.

Delo skupščine je bilo prekinjeno do ponedeljka zaradi Hammarskjoeldovega pogreba.

Danes popoldne je bila v dvorani skupščine komemoracija Hammarskjoelda, na kateri sta govorila predsednik skupščine Mongi Slim in predstavnik osebja OZN.

Letalo s Hammarskjoeldovim truplom je prispelo danes v Stockholm. Na letališču je bila kratka žalna svečanost. Nato se truplo odpeljali v Upsalo, 75 kilometrov od Stockholma, kjer bo jutri popoldne pogreb.

Prvi je govoril gvatemalski zunanji minister Jesus Unda-Murillo. Izrekel se je proti kolektivnemu tajništvu ter je v svojem govoru napadel Sovjetsko zvezo in Kubo.

Cilski zunanji minister je podprl težnje vseh narodov, da se osvobodijo kolonialnega jarma, in je ostro obsodil sleherno rasno in socialno diskriminacijo. Izjavil je, da se vsa vprašanja ameriške poloble lahko rešijo z izvajanjem načel listine OZN s pomočjo pogajanj. Obsodil je tuje vmešavanje od zunaj in od znotraj v zadeve drugih držav. Poudaril je, da je bistveni pogoj za vzpostavitev vseameriške solidarnosti izvajanje demokratičnih metod in spoštovanja podpisanih obveznosti. Pohvalil je novi ameriški program za pomoč Latinski Ameriki.

Danski zunanji minister je izjavil, da je še vedno veljavna ponudba njegove vlade, naj bi na Grœnlandiji v okviru sporazuma o razorožitvi postavili mednarodno nadzorstveno postajo. Izjavil je dalje, da bi

Zaključna resolucija konference Vzhod-Zahod

Razorožitev, evropska varnost Nemčija, Berlin, reforma OZN

Priznati je treba obe Nemčiji, ki naj postaneta članici ZN, LR Kitajska pa naj zasede peti stalni sedež Varnostnega sveta

RIM, 28. — Danes se je zaključila konferenca Vzhod—Zahod pri «Okrogli mizi», ki se je začela 24. t.m. v palači EUR. V zaključni resoluciji, ki obsega 12 točk, so navedli vprašanja, o katerih so udeleženci konference dosegli popolno soglasje. Vprašanja zadevajo razorožitev, varnost v Evropi in organizacijo Združenih narodov.

Resolucija poudarja v prvi točki, da je spričo sedanje mednarodne krize bolj kot kdaj prej nujna nagla rešitev vprašanja razorožitve, kajti katastrofa bi utegnila nastati tudi po pomoti; v razoroženem svetu pa bi se spori urejevali naravno z miroljubnimi sredstvi. Ta kriza je tudi povzročila obnovitev jedrskih poizkusov, ki zaskrbljajo človeštvo, in utegne prispevati k razširitvi atomske oboroženje tega je treba povečati napore, da bi vlade obnovile resna pogajanja o razorožitvi.

Resolucija pozdravlja z zadovoljstvom sovjetsko—ameriški sporazum med Mac Cloyem in Zorinom in pripomnja, da glavna razlika med strankami zadeva nadzorstvo; predlaga postopno rešitev, ki bi mogla omejiti nevarnosti izgravanja.

Resolucija poudarja nujnost, da Ljudska republika Kitajska sodeluje pri pogajanjih o razorožitvi in da pri teh pogajanjih sodelujejo tudi izvenblokovske države, hkrati pa se zatrjuje, da bi splošno razorožitev olajšale pobude regionalne razorožitve. Na zahtevo določenega števila držav članic bi Združeni narodi morali prevzeti nadzorstvo nad spoštovanjem obveznosti, ki bi jih države sprejele glede razorožitve.

Glede vprašanja evropske varnosti so bili delegati konference soglasni, da je moč najti mirno rešitev, ki bi spoštovala zadevne upravičene koristi. S tem v zvezi resolucija poudarja, da mora ureditev tega vprašanja izhajati iz priznanja dejanskega stanja, namreč obstoja dveh Nemčij. Zavračajoč vsakršno določbo, ki bi v prihodnosti utegnila ovirati združitev obeh Nemčij, konferenca smatra, da se bo združitev ustvarila le, če ne bo kompromitirala evropske varnosti niti miru v svetu, kakor smatra da bi združitev Nemčije lažje dosegli, če bi v središču Evrope ustvarili demilitarizirano področje.

V resoluciji se poudarja, da bi štiri velesile morale jamčiti sedanje meje obeh Nemčij z drugimi državami. Skleniti bi morali sporazum, na podlagi katerega ne bi imela nobena Nemčija jedrskega orožja. Kar zadeva status zahodnega Berlina, bi tudi ta moral biti predmet sporazuma med štirimi velesilami in bi moral jamčiti prebivalcem Berlina popolno svobodo izbire njihovega političnega, gospodarskega in socialnega režima, hkrati s svobodo gibanja v obeh smereh med zahodnim Berlinom in zunanjim svetom. Te sporazume bi morala jamčiti OZN, hkrati pa zagotoviti svojo stvarno in stalno prisotnost v Berlinu. Resolucija izraža željo, da bi obe Nemčije postali članici OZN in izboljšali svoje vzajemne odnose.

Resolucija ugotavlja sedanje pomanjkljivosti OZN in predlaga začasne ukrepe, da bi zagotovili funkcije glavnega tajnika pri uveljavljanju resolucij generalne skupščine ali Varnostnega sveta; da se začnejo proučevati upravne in organizacijske reforme, ki jih narekuje razvoj svetovnega položaja in sprejem mnogih novih držav kot članic. V zaključku izraža resolucija željo, da bi peti stalni sedež v Varnostnem svetu čimprej zasedel predstavnik Ljudske republike Kitajske.

Danes popoldne je prispel v Rim ameriški senator Humphrey, ki se je skoraj dve uri razgovarjal z udeleženci konference. Po razgovoru so mu domači in tuji novinarji zastavili vrsto vprašanj, na katera je senator odgovarjal z veliko diskrecijo. Svoj razgovor z delegati je označil za «zanimiv, koristen in poučen». Na vprašanje, ali smatra razgovore med Ruskom in Gromikom za pozitivne, je Humphrey dejal, da so ti razgovori še v teku in da je osebno optimist.

Na tiskovni konferenci so Lombardi, Vittorelli, Zilliacus, D'Astier, Branding, Parri in drugi udeleženci konference razložili novinarjem zaključno resolucijo. Novinarji so hoteli vedeti, kakšno je bilo srečanje med Humphreyjem in sovjetskimi predstavniki; odgovorili so jim, da je bilo srečanje prisrčno in včasih celo duhovito.

Datum prihodnje konference bo določil organizacijski odbor, ki se bo sestal januarja v Parizu.

Zaključena razprava o zunanji politiki

Danes govorita Fanfani in zunanji minister Segni

Predsednik zunanjepolitične komisije demokristjan Bettiol je poudaril, da med KD in PSI ni nobene stične točke glede zunanje politike

(Od našega dopisnika)

RIM, 28. — V diskusijo o proračunu ministrstva za zunanje zadeve so danes posegli poslanci Foschini, Covelli, Mattarella, Lucifero in Bettiol. Covelli je napovedal, da bodo monarhistični poslanci glasovali proti proračunu in da je to glasovanje smatrati za nezaupnico zunanji politiki sedanje vlade. V nadaljevanju svojega govora je voditelj italijanskih monarhistov dejal, da «vsaj tri stranke sedanje razpadajoče večine skušajo najti skupno govorico s PSI» in zatrjeval, da se v sedanji razpravi diskutira manj o zunanji politiki vlade, kot pa o zunanji politiki PSI. Covelli je dal svoj prispevek nasprotnikom levega centra s trditvijo, da ni moč sestaviti večine med strankami, ki so glasovale za atlantski pakt in onimi, ki so glasovale proti njemu.

Bettiol je v imenu demokristjanskih poslancev napovedal, da bodo glasovali za proračun, hkrati pa je odklonil «pretirano dramatično tolmačenje sedanjega položaja, ki ga je dal Togliatti», kakor tudi stališče onih, ki zadevo minimizirajo in zatrjujejo, da gre le za poglavje hladne vojne. Bettiol je poudaril, da gre dejansko za resen položaj, ki ne dopušča odlaganja rešitve nekaterih vprašanj, ki jih je moč rešiti s pogajanji. S tem v zvezi je Bettiol zatrjeval, da je bila njegova stranka in ne demokristjanska vlada vedno za pogajanja in da tako stališče ne pomeni danes izraza šibkosti niti nove usmeritve v zunanji politiki; hkrati pa je odklonil tudi teze socialistična poslanca Lombardija («s katerim se je Togliatti popolnoma strinjal»), ker bi «domnevna nevtralnost pomenila ideološko in politično izbiro, na katero KD ne bo mogla pristati nikoli». Dodal je, da KD ne more pristati niti na teze onih, ki vidijo v pogajanjih — «s pogrešnim, svojevoljnim in hudobnim tolmačenjem» — odklon od dosedanje politike italijanske vlade in one njenih zaveznikov.

Nato je Bettiol zanikal trditve Hruščeva, italijanskih komunistov pa tudi Lombardija in Vecchiettija o nevarnosti združitve Nemčije spričo revanšističnih in nacionalističnih teženj bonnske vlade in dejal, da če danes obstaja neka oborožena in nevarna Nemčija, to ne more biti bonnska Nemčija s svojimi «neznatnimi vojaškimi silami v obrambnem okviru NATO», ki ne morejo predstavljati nevarnosti za mir, ampak pankovska Nemčija s sovjetskimi atomskim, bombami in 120 divizijami onstran Labe.

V zaključku svojega govora je Bettiol podčrtal, da če je bil «atlantizem» potreben pred 12 leti, je danes nujen zaradi zaostritve položaja; teze Lombardija dokazujejo po njegovem mnenju, da ni nobene stične točke med Krščansko demokracijo in Nennijevimi socialisti; da ni mogoče pristati na dialektično tolmačenje atlantskega pakta, za njegovo reformo pa da ni sedanji trenutek najbolj primeren. Opozoril je na evropeistični značaj italijanske zunanje politike, glede OZN pa je dejal, da je treba njen izvršni organ okrepiti ne pa oslabiti, kot predlaga Sovjetska zveza, glede afriških narodov pa je zagovarjal potrebo, da se Italija skupno z zahodnimi državami ne odreče «odgovorni politični akciji» med njimi.

Jutri bosta govorila zunanji minister Segni in predsednik vlade Fanfani, nato pa bodo sledile glasovalne izjave voditeljev strank, za tem pa bo glasovanje o proračunu.

V senatu so danes začeli razpravo o proračunu ministrstva za delo in socialno skrbstvo. Proračun predvideva okrog 186 milijard izdatkov, 18 milijard in poj več kot lansko leto. Boccassi (KPI) in Milillo (PSI) sta obravnavala vprašanja socialnega skrbstva in zagovarjala potrebo po reorganizaciji tega sektorja, ker sedanji sistem povzroča razsipanje javnega denarja, socialno oskrbovanje delavcev pa še daleč ni tako, kakršno bi moralo biti.

Jutri bo minister za javna dela Zaccagnini zaključil diskusijo o proračunu tega ministrstva.

Predsednik vlade Fanfani in politični tajnik KD Moro sta se danes razgovarjala z voditeljem PLI Malagodijem, novinarjem pa je Malagodi izjavil, da so govorili o poteku razprave o proračunu zunanjega ministrstva. Pred tem se je Malagodi sestal tudi s podpredsednikom vlade Piccionijem.

Delavci v steklarski industriji (CGIL, CISL in UIL), ki so stavkali 25., 26. in 27. t. m., so sklenili proglasiti vsedržavno stavko za 5., 6. in 7. oktobra, ker so se razbila pogajanja za obnovo kolektivne delovne pogodbe.

A. P.

Vreme včeraj. Najvišja temperatura 23,5, najnižja 17,3, ob 19. uri 21,2, zračni tlak 1027,9 raste, vlaga 74-odst., veter jugozahodnik 2 km, nebo 3 desetine pooblačeno, morje mirno, temperatura morja 22 stopinj.

Tržaški dnevnik

Danes, PETEK, 29. septembra Miha
Sonce vzide ob 6.00 in zatone ob 17.51. Dolžina dneva 11.51. Luna vzide ob 21.17 in zatone ob 11.28.
Jutri, SOBOTA, 30. septembra Jelka

Vprašali bodo: «občevalni jezik»

Izbrali so najslabšo metodo pri popisu po narodnosti?

Nerazumljive skrivnosti in obotavljanja, saj še vedno ni uradno znano, kako bodo popis izvedli - Odločno stališče vse slovenske javnosti

Še vedno ni uradno znano, kako bodo izvedli popis prebivalstva v tržaški pokrajini. Pokrajinski urad za popis namreč do včeraj še ni prejel uradnih obrazcev, zaradi česar obstajajo tudi težave pri poučevanju popisovalcev, ki naj popis izvedejo. Iz neuradnih virov pa smo izvedeli, da nameravajo baje v Rimu tiskati posebne obrazce za tržaško pokrajino, kjer bi v obrazcu «Istat CP 1» enajsto kolono razpolovili tako, da bi na desni strani ostalo vprašanje «izobrazba», na levi pa bodo vključili vprašanje: «občevalni jezik». Po istih vesteh bodo vključili v omenjeno kolono tudi pojasnilo, da gre za občevalni jezik, «ki se uporablja v družini».

Ponavljamo, da so te vesti neuradne ter da iz Rima še vedno niso prišla točna navodila in da tako pokrajinski urad za popis prebivalstva kot tudi urad tržaške občine nimata podrobnih navodil.

V nasem listu smo glede popisa prebivalstva po narodnosti že objavili stališče vseh slovenskih predstavnikov.

Zbor izvoljenih predstavnikov je 30. julija letos odločno odbil ta popis, kar je utemeljil s stvarnimi dejstvi. Podobno stališče so sprejeli tudi predstavniki Slovenske demokratske zveze in Slovenske katoliške skupnosti.

Očitno je, da popis po narodnosti, izveden v sedanjem šovinističnem okolju in pod sedanjimi pogoji, ne bi mogel ugotoviti dejanske slike in da bi se s tem slovenskemu prebivalstvu tukajšnjega področjo ponovno zgodila krivica.

Resni dvomi obstajajo tudi glede tehnične izvedbe popisa, saj je znano, da Slovenci nismo v nobeni obliki zastopani pri pokrajinskem uradu za popis, katerega naloga je, da skrbi in nadzoruje redno izvajanje popisa, katerega bodo izvršili občinski popisni uradi.

Podobno je tudi glede dvojezičnosti pri popisovanju. Tudi tokrat ne moremo navesti niti ene same uradne izjave, saj so vsi uradni funkcionarji zelo zapeti in nočejo nič jasnejšega povedati. Iz neuradnih, toda dobro obveščenih virov pa smo izvedeli, da bodo vsi obrazci samo v italijanščini, da pa bodo imeli popisovalci izvod v slovenskem prevodu. Ta izvod bodo izročili družinskim poglavarjem, ki bodo TO IZRECNO ZAHTEVALI.

V tem dejstvu se odkrivajo načrti, ki vodijo izvajalce popisa. Omeniti pa je tudi treba, da se popis prične 5. oktobra in da vse doslej niso pričeli obrazcev niti prevajati, kje pa da bi prišli v tiskarno.

Včeraj se je sestala pokrajinska komisija za popis, katero je imenoval prefekt in ki naj po členu 12 dekreta predsednika republike o popisu skrbi za informacije v zvezi s popisom ter popularizira njegovo važnost. Komisija je sestavljena iz številnih članov ter v tej zvezi zakon določa: predseduje ji prefekt (v našem primeru dr. Pasino), podpredsednik je predsednik trgov. zbornice, komisijo pa sestavljajo: gen. tajnik trgov. zbornice, predstavniki najvažnejših organizacij delodajalcev in delavcev, predstavniki šolskega nadzorništva in 3 osebe, ki lahko koristijo pri izvajanju popisa. V to komisijo, ki pa ima izključno propagandistični značaj, je bil imenovan tudi podpredsednik Slovenskega gospodarskega združenja Dušan Košuta.

Na včerajšnjem sestanku je tajnik omenjene komisije, komisar za izvajanje popisa, ravnatelj statističnega urada trgovinske zbornice dr. Ilini poročal o dosedanjem delu ter o nekaterih tehničnih težavah. Izjavil je, da ima popis po zakonu izključno statistični značaj.

—«»—

Anton Piščanc

Po dolgi bolezni je včeraj popoldne umrl katinarski župnik Anton Piščanc, ljudski duhovnik in zaveden Slovenec, naprednega duha, ki je vztrajno deloval za pravice in napredek svojega ljudstva. Umrl je mož. Za njim ne bodo žalovali le njegovi farani, pač pa vsi Slovenci na Tržaškem, ki ga bodo ohranili v trajnem spominu kot lik zavednega in naprednega narodnega delavca.

Pokojnik se je rodil 12. januarja 1900 v Rihembergu. Kot gimnazijec je bil leta 1917 poklican k vojakom in je na tirolski fronti padel v ujetništvo. Iz ujetništva se je vrnil leta 1919, nakar je dokončal gimnazijo ter stopil v goriško semenišče. Ze kot študent ip semeniščnik je začel delovati na prosvetnem področju med Slovenci na Vipavskem in Goriškem ter pripomogel k ustanovitvi številnih prosvetnih društev. Leta 1926 je nastopil svojo prvo službo kot kaplan v Postojni; naslednje leto je bil imenovan za župnika na Suhorju v Brkinih, kjer je ostal do leta 1934, ko je bil imenovan za župnika na Katinari, kjer je ostal do svoje smrti.

Ves čas svojega duhovskega delovanja je imel za svojo temeljno dolžnost vzgajati ljudstvo v narodnem in protifašističnem duhu, širiti med njim prosveto ter ga tako utrjevati v narodni zavesti in upornosti proti fašističnemu potujčevanju. Dajal je pobudo za delovanje prosvetnih društev in aktivno sodeloval pri njihovi organizaciji, po njihovem nasilnem zatrtju pa je skrbel, da so še delovali nadalje pevski zbori, ki so poleg cerkvenih pesmi gojili tudi narodno pesem. Njegovo delo pa se ni omejevalo samo na prosveto. Razvijal je tudi politično delovanje v duhu borbe proti fašističnemu režimu. Se za časa svojega župnikovanja na Suhorju je imel glede tega številne stike z antifašisti, skupno s katerimi so koordinirali propagando proti fašizmu.

Najvažnejše obdobje njegovega vsestranskega delovanja pa je vezano na njegovo službeno mesto na Katinari. Župnišče na Katinari je postalo zbirališče in oporišče političnega in narodnega delovanja na Tržaškem. V župnišču, ki je bilo zaradi svoje lege in odmaknjenosti najprimernejše, so se zbirali nekateri predstavniki narodnega in političnega odpora, kakor na primer pokojni Virgil Šček, Gabrovšček itd. Pokojni katinarski župnik je vedel tedaj tudi za obstoj drugih ilegalnih protifašističnih organizacij in je bil vedno v stikih z njihovimi predstavniki, da so vzporejali svoje delovanje.

Spričo takega svojega značaja in delovanja, je bilo seveda popolnoma razumljivo, da je pozdravil nastanek Osvobodilne fronte ter se povezal z njo takoj ob začetku. Poleg rednih prispevkov ter širjenja literature je s svojim vplivom na farane mnogo pripomogel k nagli okrepitvi gibanja in k enotnosti Slovencev v tem predelu, kjer se ves čas vojne ni pojavilo med Slovenci nasprotno politično gibanje. Delovanje OF se je tudi na Katinari in v Lonjerju razmahnilo ob padcu fašizma. Od tedaj pa do njegove aretacije je bil pokojnik blagajnik Okrajnega odbora OF. Pri njem so imele zatočišče njegove nečakinje Darinka Piščanc — Slovenka, ki je bila leta 1945 sežgana v rižarni, Vlada Sebek — članica Okrožnega komiteja KMS ter Okrožnega odbora OF in Tanja Sebek, kasneje članica Pokrajinskega komiteja KMS. Kako je bil pokojni katinarski župnik pogumen in kako je pomagal osvobodilnemu gibanju, nam priča tudi zbiranje prispevkov za OF, ki ga je napravil pod nemško okupacijo kar v cerkvi za božične praznike kot «ofer» v dobre namene. Se nemški vojaki, ki so bili pri maši, so tedaj dali svoj prispevek za partizane.

Njegovo politično in prosvetno delovanje je bilo prekinjeno 1. februarja 1944, ko so ga Nemci aretirali. Nekaj dni je bil zaprt v bunkerju SS v Ul. Carducci, 5. marca pa so ga odpeljali v zloglasno taborišče Dachau, kjer je ostal do svoje vrnitve v domovino v prvi polovici junija 1945. Tudi v taborišču je nadaljeval svoje politično delovanje med sotrpini, v kolikor so mu pač dopuščale prilike. Zapor, zlasti pa taborišče, sta mu pustila resne posledice na zdravju.

Po osvoboditvi je nadaljeval s svojim delom in se vključil v SIAU. V prvih letih po vojni je bil predsednik krajevne SIAU, predsednik prosvetnega društva, soustanovitelj Slovenske prosvetne zveze in Dijaške Matice ter pobudnik za ustanovitev Študijske knjižnice ter akcije za zgraditev kulturnih domov. Bil je več let tudi v glavnem odboru SPZ, prosvetni predavatelj in organizator. Leta 1946 je odšel v Pariz na mirovno konferenco kot član delegacije primorskih predstavnikov. Zadnja leta so mu moči vedno bolj pešale in ni mogel več tako aktivno delovati tudi zaradi tega, ker so mu nasprotovale njegove višje oblasti.

Pogreb zaslužnega moža bo verjetno v soboto popoldne na Katinari. Naj mu bo lahka domača gruda. Hudo prizadetim svojcem izrekata uredništvo in uprava «Primorskega dnevnika» iskreno sožalje.

PRIMORSKI DNEVNIK

UREDNISTVO
TRST-UL. MONTECCHI 6-II. TELEFON 93-808 IN 94-638
Poštni predal 559
PODRUZNICA GORICA
Ulica S. Pellico 1-II, — Tel. 33-82
UPRAVA
TRST — UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. št. 37-338
NAROCNINA
Mesečna 650 lir — Vnaprej: četrtletna 1800 lir, polletna 3500 lir, celoletna 6400 lir — FLRJ: v tekocem 20 din, mesečno 420 din — Nedeljska: posamezna 40 din, letno 1920 din, polletno 960 din, četrtletno 480 din — Poštni tekoči račun: Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — Za FLRJ: ADIT, DZS, Ljubljana, Stritarjeva ulica 3-I, tel. 21-982, tekoči račun pri Narodni banki v Ljubljani 600-14/3-375
OGLASI
Cene oglasov: Za vsak mm v širini enega stolpca: trgovski 80, finančno-upravni 120, osmrtnice 90 lir. — Mali oglasi 30 lir beseda. — Vsi oglasi se naročajo pri upravi
Odgovorni urednik STANISLAV RENKO
Izdaja in tiska ZTT, Trst

7. oktobra položitev temeljnega kamna za slov. gimnazijo

Tržaški pokrajinski odbor je na svoji včerajšnji seji sklenil, da bodo položili temeljni kamen slovenske višje gimnazije pri Sv. Ivanu v soboto 7. oktobra. Istega dne bodo pokrili tudi novo poslopje Zavoda za higieno in profilakso.

Odbor je tudi sklenil, da bo zahteval od prosvetnega ministrstva 680 milijonov lir prispevka za zgraditev poslopja za italijansko realno gimnazijo in za žensko tehniško šolo. Sedaj še vedno iščejo stavbišči za zidanje teh dveh šol.

—«»—

Naftovod SZ-ČSSR Avstrija-Trst?

V avstrijskih listih se pojavljajo vedno zanimivejše vesti o gradnji naftovodov med SZ in Avstrijo. Tako piše ta znana gospodarska lista: «Kärntner Wirtschaft» in «Le Transport», da se že gradi naftovod med sovjetskim uralskim naftonosnim področjem (kateremu pravijo v Sovjetski zvezi «Drugi Baku») proti ČSSR, skozi Budimpešto do Jadranskega morja. Avstrijski gospodarski listi pravijo, da naj bi ta naftovod povezoval tudi Avstrijo in Trst.

Istočasno tudi pišejo, da gre za obsežno kupčijo med znano družbo ENI in Sovjetsko zvezo, po kateri naj bi SZ dobavila Italiji 21.4 milijona ton nafte in 3.5 milijonov ton bencina, kar bi ENI plačala z dobavami jeklenih cevi za gradnjo omenjenih naftovodov.

—«»—

Konferenca Zveznega sveta odporniškega gibanja

Vsa javnost naj se strne proti širjenju fašizma

Predvsem je treba vzgajati v demokratičnem duhu mladino - Dolg seznam fašističnih napadov in nasilja

Zvezni svet odporniškega gibanja v Trstu je sklical včeraj v hotelu Jolly tiskovno konferenco, da bi orisal namene, zaradi katerih je bil ustanovljen, in dejavnost, ki jo namerava opravljati. Konferenci je predsedoval prof. Schiffrer, v predsedstvu pa so bili še dr. Pincherle, prof. Pesante, Giovanni Postogna in inž. Gandusio. Na konferenco so povabili tudi predstavnike strank in gibanj, med katerimi smo opazili tov. Laurentija in Gregorača za NSZ, Marijo Bernetič in prof. Semo za KPI, bivšega župana odv. Mianija, mnogo socialističnih in radikalnih mladincev itd. Občino pa je zastopal podžupan prof. Cumbat.

Prof. Schiffrer je na kratko povedal, zakaj so sklicali konferenco in rekel, da bodo na njej prebrali tri poročila, ki jih je odbor soglasno odobril, tako da izražajo enotno stališče.

Prvo poročilo: «Značaj in nameni Zveznega sveta odporniškega gibanja» je prebral prof. Pesante. Povedal je, da so ustanovili svet 21. februarja 1960 v Rimu izven strank ter da je njegov namen, da se vključi v javno življenje v državi kot aktivna politična sila v obrambo vrednot, ki jih je potrdila republiška ustava. Nastal je kot izraz globoke zagrenjenosti in ljudskega srda zaradi splošne brezbrižnosti v italijanskem političnem življenju in popuščanja raznih vlad fašizmu. Zatem je prebral program sveta, ki omenja med drugim, da sta stari duh in dediščina fašističnega dvajsetletja močno zakoreninjena tudi v javni upravi, zaradi česar se ustava ne izvaja iskreno. Mladine ne vzgajajo v šolah v demokratičnem duhu, kar vzbuja resno skrb za demokratično prihodnost države. Zato naj se združijo vse sile odporniškega gibanja, da zajezijo obnavljanje fašističnega duha.

V Trstu so ustanovili Zveznega svet odporniškega gibanja 10. aprila 1961 in njegovo prvo dejanje je bil manifest, ki so ga še istega dne naslovili na prebivalstvo in v njem poudarili, da je glavni smoter sveta predvsem ta, da seznani mladino z resnično naravo fašizma.

Dr. Pincherle je v svojem poročilu naštel nasilja novih fašistov v zadnjih osmih mesecih v Trstu in opozoril oblasti, da obstaja poleg člena v ustavi, ki prepoveduje obnovo fašizma tudi zakon «Scelba» od 20. junija 1952, ki prepoveduje vsako fašistično dejavnost, toda tega zakona riso v našem mestu nikoli uporabili.

Dr. Pincherle je najprej omenil demonstracije «v obrambo Južne Tirolske», ki pa so se sprevrgle v protislovensko gonjo; napad na banko, knjigarno, Kulturni dom itd., oskrunitev spominskih kamnov, ravarjenje fašistov ob proslavi 100-letnice Italije, njihovo razgrajanje ob predavanjih o fašizmu, položitev bombe na dvorišče «Primorskega dnevnika», bombni napad na sedež komunistične sekcije pri Sv. Jakobu itd. Policija je izvedla preiskave, a ni nikoli ničesar odkrila. Seznam fašističnih napadov in razgrajanj kaže, da je položaj nevaren in zato je treba opozoriti nanj javno mnenje ter pristriči peruti predvsem tistim, ki hujskajo zapeljano mladino.

Tretje poročilo je podal prof. Schiffrer in je v najem pokazal nujnost, da se mladina seznani s tem, kako je resnično živelo italijansko ljudstvo za časa fašizma, zlasti pa z odporniškim gibanjem v letih 1943-1945. V šolah namreč mladino često zavajajo in ji prikazujejo fašizem v neresnični luči, češ da je bil dober do leta 1940 ter da je šele nato storil nekaj napak. Nekateri učitelji in profesorji pa sploh uvajajo v šole fašistično propagando. Zato je nujno, da se mladina prevzgoji.

Po poročilih so postavili navzoči razna vprašanja in prošnji za pojasnila. Tako so na primer izrazili mnenje, da bi morali vplivati na otroke tudi starši, ker delo samih vestnih profesorjev ne zadostuje. Dr. Pincherle je na neko vprašanje dejal, da je bilo fašisko skrbništvo za časa februarskih novofašističnih demonstracij popolnoma brezbrižno in ni dalo kar pet dni ravnateljem šol nobenih navodil. Na zahtevo nekega mladega socialista, da ne smo biti pri organiziranju protifašističnih predavanj nobene diskriminacije na škodo predavateljev nobene stranke, je prof. Schiffrer odgovoril, da se bo odbor trudil, da ne bo pri izbiri predavateljev nobenih razlikovanj.

Člani vodstva Zveznega sveta odporniškega gibanja so v poročilih in v odgovorih poudarili nujnost bolj aktivne dejavnosti proti širjenju novega fašizma in idejnemu zastrupljanju mladine. Sedaj pričakujemo, da se bodo iz besed rodila tudi dejanja, kajti doseči je treba predvsem, da razna oblastva prenehajo dajati potuho novim fašistom in vsem šovinistom sploh.

V Miljah od 13. do 24. ure

Danes solidarnostna stavka z delavci ladjedelnice Felszegy

Enotno zborovanje na Trgu Marconi ob 18. uri
Pogajanja o tesarjih ladjedelnice Sv. Marka

V miljski občini bo danes od 13. do 24. ure splošna solidarnostna stavka v podporo stavkajočim delavcem ladjedelnice Felszegy. Stavka bo enotna in bosta sindikalni organizaciji priredili ob 18. uri zborovanje na Trgu Marconi.

Na včerajšnji skupščini so stavkajoči delavci sklenili, da bodo poslali delegacije različnim predstavnikom strank, javnih ustanov, občinskih in drugih uprav itd. Že včeraj so ta sklep pričeli izvajati in so stavkajoči delavci obiskali razne predstavnike.

Urad za delo je sklical sindikalne predstavnike obeh organizacij in člane notranje komisije na sestanek, ki bo danes ob 10.30. Sestanek bo imel izključno posvetovalni značaj ter se ne pričakuje, da bi na njem prišlo do pomembnejših novosti.

Stavka v Felszegy se torej nadaljuje in dobiva vedno odločnejši obseg. Danes bodo stavkajoče podprli vsi prebivalci občine Milje, pričakuje se, da se bo ta solidarnostna akcija v kratkem razširila na celotno tržaško področje, saj gre za vprašanje, ki ne zanima samo miljsko občino in njeno gospodarstvo, temveč nedvomno prizadeva celotno tržaško prebivalstvo.

* * *

Včeraj so se pričela pogajanja med člani notranje komisije in ravnateljstvom ladjedelnice Sv. Marka. Pogajanja o akordnem delu tesarjev so trajala od 2. ure popoldne do 6. ure, vendar niso uspeli vskladiti stališč, tako da so sklenili, da se bodo danes nadaljevala.

—«»—

Pred sodiščem vozača trolejbusov

Na preturi se je dni razpravljalo o dveh prometnih nesrečah, pri katerih sta bila zapletena dva Acegatova uslužbenca, in sicer dva šoferja, ki sta upravljala dva trolejbusa. Gre za dva čisto neodvisna dogodka, ki pa sta se slučajno pripetila na progi «5» v različnem časovnem razdobju.

Pred pretorjem Tavello se je moral zagovarjati 47-letni Guido Zlobec s Stare istrske ceste 260, ki je 30. septembra 1959 povzročil precej hude telesne poškodbe nekemu motoristu in njegovi materi. Ponesrečenca sta se morala zdraviti 12, oziroma 8 mesecev in oba sta utrpela trajne poškodbe na raznih delih telesa.

Javni tožilec je na razpravi zahteval, naj sodnik obsodi obtoženca na 3 mesece zapora. Tudi zastopnik zasebne stranke je zahteval naj proglasijo Zlobca za popolnoma odgovornega. Pretor Tavella pa je obsodil obtoženca na 400.000 lir globe.

Druga razprava se je vršila pred pretorjem Senizzijem, kjer se je moral zagovarjati 33-letni Enrico Lo Presti, ki je v januarju lani povozil na Korzu nekega priletnega moža. Sodnik pa je v tem primeru menil, da je bil nesreče kriv ponesrečenec sam ter je zato oprostil Lo Prestija, ker ni zagrešil dejanja, za katero je bil obtožen.

—«»—

Povozil je žensko

Ko je sinoči 60-letna Francesca Pitacco vd. Predonzani iz Ul. Domus civica 4 prečkala cesto v Ul. Flavia, jo je z avtom povozil 35-letni Marino Porfiri iz Ul. Bazzoni 3. Ženska se je precej pobila in ranila po čelu in levi nogi ter je dobila živčni pretres. Z rešilnim avtom so jo odpeljali v bolnišnico, kjer so jo sprejeli na 2. kirurški oddelek. Zdraviti se bo morala dober mesec.

—«»—

Brezvestni lambretist

Neki brezvestni lambretist je včeraj dopoldne na Trgu Stare mitnice povozil 48-letno Luigio Macor por. Susa iz Ul. Oriani 3, nato pa je zbežal, ne da bi ji nudil pomoč. Ženska se je pobila po glavi in se bo morala zdraviti deset dni.

—«»—

Motorist iz Medje vasi se je ponesrečil v Nabrežini

Na cestnem ovinku blizu županstva v Nabrežini se je včeraj okrog poldne ponesrečil z vespo 23-letni Alojz Perdec iz Medje vasi št. 14. Zgubil je nadzorstvo nad vozilom, zletel z vozila in treščil v drevo. Pri tem se je precej pobil in ranil v desno teme in po čelu, opraskal se je po rokah in si nekoliko odtrgal desni uhelj. Z rešilnim avtom so ga odpeljali v bolnišnico, kjer so ga sprejeli na I. kirurški oddelek. Zdraviti se bo moral dva tedna.

—«»—

Tatovi na delu

Neznanci so ukradli iz avtomobila, ki ga je Ardea Tiberio por. Sterni iz Ul. Franca 2 parkirala blizu ladjedelnice Sv. Justa, 9.000 lir, tujo valuto in dve otroški obleki v skupni vrednosti 100.000 lir.

V kopališču «Castelreggio» so neznanci ukradli Riccardu Caroldiju iz Mestre 33.000 lir in tri zlate zapestnice.

Neznanci pa so ponoči obiskali gostilno «Ex Acegat» v Ul. Industria 24, kjer so ukradli hranilno knjižico za en milijon lir, 10.000 lir v gotovini, radioaparat in 10 škatlic konserviranega mesa.

* * *

V trenutku duševne potrtosti si je včeraj dopoldne Slavko Olujić, ki biva v begunskem taborišču pri Sv. Soboti, prerezal zapestje leve roke a ne bo hudega saj bo okreval v dobrem tednu.

—«»—

Na svojem domu je sinoči nerodno padla 87-letna Giuseppa Simon vd. Cricchio, ki si je zlomila desno nogo. Sprejeli so jo na ortopedski oddelek in pravijo, da bo okrevala v dveh mesecih, če ne bodo nastopile komplikacije.

—«»—

Proslava 40-letnice glasila KPI «Lavoratore»

V nedeljo 1. oktobra ob 10.30 bodo v Ul. Madonnina št. 19 senator Pastore in poslanca Polano in Ravagnan govorili o 40 letih obstoja in borb glasila tržaške KPI «Il Lavoratore». Vsi trije so bili njegovi uredniki leta 1926, ko so ga fašisti ukinili. Proslavi bo predsedoval sedanji odgovorni urednik Mario Colli, v imenu «Dela» pa bo prinesel pozdrave njegov odgovorni urednik Miro Kapelj. Proslava, ki jo prireja tržaška federacija KPI, bo v okviru proslav ob 40-letnici ustanovitve KPI.

Po sledovih stare plesnive politike

Razstava o «Risorgimentu» pogrevanje nacionalizma

Dobrim sosedskim odnosom to prav gotovo ne koristi

Včeraj so na sedežu Kulturnega in umetnostnega krožka odprli razstavo «Giuliani e Dalmati nel Risorgimento». Otvoritvi so prisostvovali med drugimi podprefekt dr. Capon, ki je zastopal vladnega komisarja, župan Franzil, šolski skrbnik prof. Pugliarello, ravnatelj prosvete prof. Udina, predsednik tržaškega odbora «Italia 61» prof. Gregoretti ter razne druge osebnosti iz vrst Lege nazionale in drugih podobnih organizacij.

Razstavo je odprl profesor Schiffrer in sicer v imenu odsotnega predsednika krožka polk. Savia Fonde. V svojem govoru, ki je trajal pičlih 10 minut, je prof. Schiffrer prikazal bistvo razstave, ki je po njegovem mnenju pomanjkljiva, in sicer zaradi objektivnih razlogov. Med drugim je dejal, da ta pomanjkljivost izvira tudi iz dejstva, ker organizatorji niso hoteli «motiti enotnosti muzeja Risorgimenta». Z druge strani pa je govornik poudaril, da so še vedno živi ljudje, ki so aktivno sodelovali v borbah «za italijanstvo» Dalmacije, Istre, Trsta itd. Pri tem je dejal, da se je z mirovno pogodbo zgodila Italijanom v teh pokrajinah velika krivica.

Kakšen vtis odnesemo s te razstave, potem ko več ali manj pazljivo pregledamo vseh nekaj čez 300 razstavljenih reproduciranih dokumentov, slik itd.? Predvsem moramo pripomniti, da je razstava razdeljena v tri velika zgodovinska razdobja: od sredine 18. stoletja do l. 1915, od vstopa Italije v prvo svetovno vojno do kapitulacije leta 1943 ter od kapitulacije do 1947. leta. Najobširnejša dokumentacija zadeva prvi dve razdobji, medtem ko je za zadnje razdobje razmeroma skromnejša. Dogodkom po letu 1945 je posvečeno le nekoliko dokumentov.

Kljub tej politični «obzirnosti», ko je na dlani, da je pogrevanje starih nacionalističnih in iredentističnih čustev postalo popolnoma anahronistično in škodljivo mirljubnemu sožitju in sodelovanju med italijanskim in jugoslovanskimi narodi, je vendar treba pripomniti, da je vsebina te razstave se vedno zasnovana prav na teh čuvstvih in težnjah. Dejstvo je, da je na tržaški razstavi razstavljenih mnogo dokumentov, ki jih odgovorni činitelji niso hoteli vključiti v turinsko razstavo. Jasno je, da do te vključitve ni prišlo ravno zato, ker niso turinski prireditelji hoteli pogrevati starih iredentističnih teženj, ki bi utegnile povzročiti nove spore na vzhodni meji, ki je po zaslugi jugoslovanskih voditeljev in italijanskih uradnih krogov ena najbolj mirnih v Evropi.

Tržaški nacionalistični krogi se pa niso vdali. Hoteli so na vsak način prirediti razstavo, na kateri bi prikazali dokumente, ki — čeprav ne odkrito, ampak samo posredno — pozivajo na nadaljevanje tiste politike, ki je Italiji prizadejala toliko gorja. Italijanski Risorgimento je bilo napredno gibanje, ki je omogočilo italijanskemu narodu, da se je vsaj deloma izmotal iz okovov srednjeveškega suženjstva. Nacionalistično in iredentistično gibanje v naših krajih pa z Risorgimentom ni imelo pravzaprav nobene zveze več ter je kmalu postalo glavna opora za imperialistične sile in pozneje za fašizem. Dogodki v zadnji vojni so to dokazali na najbolj prepričljiv način. Fašizem, ki je dobil v naših krajih največjo podporo od teh krogov, je uporabil naše kraje za odskočno desko proti Balkanu, kjer pa je utrpel svoj dokončni poraz. Z njim so seveda propadle tudi vse sile, ki so mu pomagale pri osvajalnih načrtih.

Vse to nima s Risorgimentom nič skupnega. Prirejati take razstave pomeni v naših pogojih nadaljevati staro politiko, ki ne koristi niti italijanskemu in niti jugoslovanskim narodom.

—«»—

Otroka podrla starčka

Včeraj okrog 19. ure je 85-letni Ivan Kervin šel po Trgu Ponterosso, pa sta se zaletela vanj dva dečka, ki sta se tam igrala. Kervin je nerodno padel in si zlomil zapestje leve roke. Z rešilnim avtom so ga odpeljali v bolnišnico, kjer so ga sprejeli na ortopedski oddelek. Zdraviti se bo moral dober mesec.

Med Občinami in Prosekom

Vojaki so našli truplo neznanca

Pozneje so ugotovili, da gre za 53-letnega Virgilia Weissmana, ki ga je najbrž zadela kap

Skupina vojakov, ki je včeraj popoldne šla na sprehod, je približno ob 15.30 zagledala med borovci, približno 100 metrov levo od ceste Opčine-Prosek, truplo neznanega, nekoliko oddaljen pa je bil zapuščen avto. Takoj so obvestili karabinjersko postajo na Proseku, da bi truplo odpeljali in ugotovili, kdo je nesrečnež. Preiskovalni organi so takoj pohiteli na označeni kraj in ugotovili, da gre za 53-letnega Virgilia Weissmana iz Ul. Massimo d'Azeglio 24. Legalni zdravnik je ugotovil, da je nesrečnež umrl približno 24 ur prej.

Najprej so domnevali, da gre morda za zločin, toda vse kaže, da gre za naravno smrt. Uradnega sporočila o zdravniški preiskavi sicer še ni, toda na pokojnikovem truplu ni nobenih znakov, ki bi govorili o nesreči ali napadu. Morda je pokojnik prišel na izlet, pa ga je prijela nenadoma slabost in je umrl. Pri sebi je imel knjigo, avto pa je verjetno vzel v najem. Pokojnikovo truplo so sinoči pripeljali v mrtvašnico glavne bolnišnice.

—«»—

Nesreča sopotnice

Po Ul. Commerciale sta se sinoči peljala z motorjem 26-letni Bruno Degrassi in 25-letna Bianca Taučer z Opčin, Proseška ulica 219, ki je sedela na zadnjem sedežu. Mimo je privozil z vespo 20-letni Miro Bernardi z Opčin 1075, ki ju je hotel prehiteti, pa ju je zadel s svojim vozilom. Zletela sta na tla, poškodovala pa se je samo Bianca, ki se je ranila in pobila po desni nogi, zaradi česar so jo z rešilnim avtom odpeljali v bolnišnico, kjer so jo sprejeli na I. kirurški oddelek. Zdraviti se bo morala tri tedne.

—«»—

Nesreča na delu

Na delu se je včeraj dopoldne ponesrečil 52-letni cestni pometač Giordano Zoratto iz Ul. Pier della Francesca 6, ki mu je posoda za odpadke poškodovala prste na levi roki. Sprejeli so ga na ortopedski oddelek in se bo moral zdraviti 20 dni.

OD VČERAJ DO DANES

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 28. septembra t. l. se je v Trstu rodilo 5 otrok, umrlo pa je 8 oseb.

UMRLI SO: 51-letni Eros Gregoricchio, 58-letni Bruno Stefani, 73-letna Maria Yess por. Gustincich, 77-letna Amelia Ferich por. Milazzi, 60-letni Ernesto Serafini, 41-letni Angelo De Odorico, 58-letni Mario Terzan, 56-letni Karlo Strukel.

—«»—

NOCNA SLUZBA LEKARN

Cipolla, Ul. Belpoggio 4; Godina Enea, Ul. Ginnastica 6; Alla Maddalena, Istrska ulica 43; Pizzul Cignola, Korzo 14; Croce Azzurra, Ul. Commerciale 26.

SOZALJE

Ob bridki izgubi katinarskega župnika in požrtvovalnega prosvetnega delavca Antona Piščanca izreka prosvetno društvo «Lonjer-Katinara» iskreno sožalje prizadetim svojcem.

GLASBENA MATICA — TRST

Vpisovanje v podružnico glasbene šole v Barkovljah bo danes 29. t. m. od 18. do 19. ure v prostorih prosvetnega društva v Barkovljah, Ul. Cerreto 12.

ŠOLSKE VESTI

Začetna maša za učence **Državnega učiteljišča in trgovske akademije** bo v ponedeljek 2. oktobra ob 9.30 v cerkvi pri Sv. Ivanu.

* * *

Na Državnem znanstvenem liceju s klasičnimi vzporednicami s slovenskim učnim jezikom v Trstu se začne novo šolsko leto 1961-1962 v ponedeljek dne 2. oktobra 1961 ob 9. uri z mašo v cerkvi v Ulici Giustinelli.

* * *

Ravnateljstvo Državne srednje šole v Trstu pri Sv. Jakobu sporoča, da se bo začel pouk v ponedeljek 2. oktobra. Vsi učenci naj se zberejo v šoli ob 10. uri, in sicer prvošolci v telovadnici ostali učenci v učilnicah. Šolska maša bo ob 11. uri v cerkvi sv. Jakoba.

* * *

Trgovski strokovni tečaj na Katinari obvešča, da bo v ponedeljek 2. oktobra ob 9.30 začetek pouka s šolsko mašo.

* * *

Ravnateljstvo državne strokovno industrijske šole v Nabrežini z oddeljenimi razredi v Sv. Križu sporoča, da se bo pričel pouk za šolsko leto 1961-62 v ponedeljek 2. oktobra s šolsko mašo ob 8.30 v cerkvi sv. Roka v Nabrežini.

* * *

Ravnateljstvo državne nižje industrijske strokovne šole s slovenskim učnim jezikom v Trstu (Rojan, Ul. Montorsino št. 8-III) obvešča, da bo otvoritvena šolska maša v rojanski župni cerkvi v ponedeljek dne 2. oktobra t. l. ob 10. uri; učenci in učenke naj se zberò ob 9.45 pred šolo. Reden šolski pouk pa se prične za vse razrede v torek dne 3. oktobra t. l. ob 8. uri.

* * *

Ravnateljstvo nižje trgovske strokovne šole pri Sv. Ivanu obvešča vse dijake, da bo začetna šolska maša v ponedeljek dne 2. oktobra 1961 ob 8. uri v cerkvi pri Sv. Ivanu.

Po končani maši se bodo učenci zbrali v šoli.

SLOVENSKI TABORNIKI NA TRŽAŠKEM
Rod «Modrega vala»
TRST

obvešča, da ima svoj VIII. red. ni občni zbor v nedeljo 1. oktobra t. l. ob 9. uri v Gregorčičevi dvorani v Ul. Geppa 9.

RAZNA OBVESTILA

Tržaški filatelistični klub «L. Košir»

V nedeljo 1. oktobra t. l. bo običajni sestanek od 10. do 12. ure v društvenih prostorih, Ul. Montecchi 6 (Sv. Jakob). Obveščamo ljubitelje filatelije, da se sprejemajo novi člani na vsakem sestanku. Dospele so novitete.

MALI OGLASI

PODI IZ FURNIRJA po 330 lir kv. m — Lesve za domačo uporabo iz mehkega in trdega lesa, vseh velikosti, močne izdelave — se prodajo v Ulici Gambini st. 3.

VESPAGENZIA — tel. 28-940 — na obroke od 6090 lir za «gran sport», Trst via S. Francesco 44

VESPAGENZIA — obroki od 5160 lir za 150-kub. vozila s štirimi prestavami.

VESPAGENZIA — obroki od 4500 lir za 125-kub. vozila. Velika izbira vesp. motociklov in rabljenih motornih tovornikov. Poskrbimo tudi za vse listine za izvoz.

Slovensko gledališče v Trstu

V nedeljo, 1. oktobra ob 17 priredi v prosvetni dvorani «A. Sirk» v KRIŽU igro

Prgišče zemlje

Spisal in režiral Jožko Lavrič

KONCERTI

Tržaška filharmonija danes ob 21. uri v kinu di toriju četrti ljudski koncert. Dirigent Franco Ferrara je delovala bo tudi sopranistka Lucia Kelston.

Izvajali bodo skladbe Beethoviga, Schuberta, Cerniga in Smetane.

Nadaljuje se prodaja vstnic v Pasaži Protti.

KINO

Nazionale 14.00 17.50 in 21.00 «Spartacus», technicolor, Kirk Douglas, Laurence Olivier, Jean Simmons, Peter Ustinov.
Fenice 15.30 «Kralj in pastirica» realizem, Ernest Borgnine.
Excelsior 14.00 «Exodus», Paul Newman, Ave Marie Saint.
Grattacielo 15.30 «Sluhalka» z grajen na beneškem filmskem festivalu.
Arcobaleno 16.00 «Diabolična Mabuse». Fritz Lang, Dawn Addams.
Supercinema 16.00 «Mita» s častno stražo.
Alabarda 16.30 «Zadnji izziv», Sara Montiel, Morris Ankrum, Technicolor.
Aurora 16.30 «Obrežje poželenja». Prepovedano mladini.
Cristallo 16.30 20.45 «Bes v krvi», Jack Hawkins, Carl

Kratka zgodovina reševanja miru v svetu

Vprašanje razorožitve je že dve sto let - pereče

Prvo ponudbo za zmanjšanje oborožitve so odklonili - Prusi - Napori pred drugo svetovno vojno, do prihoda Hitlerja na oblast - Posledice dosedanjih neuspehov

Človeštvo si želi miru in to ne le miru brez vojnih strahot, pač pa onega miru, onega duševnega razpoloženja, ko je človek daleč od strahu, da bi do oboroženih spopadov moglo spet priti. To je povsem razumljivo, saj je sedanja srednja generacija doživela kar dve svetovni strahoti zapored, zgodovina pa nam pravi, da že dolgo ni bilo niti ene generacije, ki bi se rodila in svojo dobo preživela, ne da bi na ta ali oni način občutila strahote ali vsaj posledice vojne. Zato nismo mi, v sedanji dobi, tisti, ki smo za borbo za mir izmislili. To je bilo geslo in vodilo že prejšnjih generacij.

Ne mogli bi našteti vseh poskusov, ki so jih posamezniki — politiki ali nepolitiki — poizkušali, da bi vojne preprečili in skrčili oborožitev, vendar pa bomo kronološko razvrstili nekaj iniciativ, katerih namen je bil mednarodni sporazum o razorožitvi.

Pet let bo točno 200 let, odkar se je glede tega poroča prva pomembnejša iniciativa. Bilo je to leta 1766 v dobi, ko je avstrijski kancler princ Kaunitz po sedemletni vojni predložil Frideriku Velikemu sporazum o zmanjšanju oboroženih sil Avstrije in Pruske. Avstrijski državnik je predlagal, naj bi oborožitev skrčili na eno četrtino. Toda Friderik Veliki je bil Prus, zato je logično, da je bil njegov odgovor negativen.

V maju leta 1899 se je začela prva svetovna mirovna konferenca v nizozemskem mestu Haagu, na kateri so sodelovali predstavniki 26 dežel. Ob tej priložnosti je bila ustanovljena posebna komisija z dvema podkomisijama, katerih naloga je bila, najti možnost za sporazum o omejitvi oborožitve in oboroževanja na svetu. Do sporazuma pa ni prišlo. Po dolgih neuspešnih razpravah so predstavniki držav, ki so se o tem problemu pogajali, prišli do zaključka, da se glede razorožitve sploh ne morejo dogovoriti.

Štirinajst let pozneje, 15. maja 1907, se je sestala druga haaška konferenca za mir. Ta konferenca je bila pomembnejša od prve zaradi večjega števila prisotnih delegacij. Predstavnikov se je udeležilo 44 držav. Da bi se »obdržal svetovni mir, so tedaj sprejeli znano Konvencijo o zakonih in normah v vojni. To je bilo vse. Namesto da bi vojno preprečili in obsodili to se, torej, tu dogovorili, kako se je treba v času vojne obnašati. Govorili so, torej že o bodoči vojni. Svet je pričakoval več od tretje haaške konference, do katere bi morda prišli, toda te konference sploh ni bilo, ker jo je preprečila prva svetovna vojna.

Žrtve prve svetovne vojne so bile ogromne. Bilo je nad 30 milijonov mrtvih, materialna škoda pa je znašala okoli 200 milijard dolarjev t. j. 124.000 milijard sedanjih lir. V vojni je bilo angažiranih okoli 69 milijonov vojakov, med tem ko je okoli 800 milijonov ljudi delalo več ali manj izključno za vojsko, oziroma vojno.

Iz teh grenkih izkušenj je najbolj prišel splošen sklep, da bi bilo treba izmučenemu človeštvu dati upanje, da se podobni pokoli ne bodo več ponovili. In v prvem trenutku, v prvih povojnih letih, se je zdelo, da bo do tega tudi prišlo. Mirovna konferenca v Parizu 18. januarja do 18. januarja 1919 je bila na najboljši poti, da reši problem razorožitve, kot pereči problem svetovnega miru in gospodarskega napredka na svetu. Versajski, trianonski in drugi tedanji sporazumi so kljub svojim pomanjkljivostim vsebovali v svojih tekstih tudi točke, ki so predvidevale obvezno zmanjšanje oborožitve.

Temu problemu je bil posvečen tudi dober del teksta znanega pakta Društva narodov. Generalna skupščina Društva narodov je priporočila svojemu ožjemu svetu, da vzpostavi posebno mednarodno telo, ki se bo najresneje ukvarjalo z izvajanjem onih sklepov pakta Društva narodov, ki se nanašajo na problem razorožitve in njene kontrole. In tako je nastala znana Mešana komisija. Njeno delo je tako imenovani Ženevski protokol, ki je bil sprejet na generalni skupščini Društva narodov 2. oktobra 1924. S tem protokolom se je med drugim predvidevala prepoved vojne, nadalje način ugotavljanja, kdo je napadalec, ter, končno, kolektivna sankcija proti napadalcu.

To je bil uspeh, toda proceduralni problemi so kmalu opravili svoje. Člani omenjene komisije se niso mogli sporazumeti glede mnogo manj pomembnih proceduralnih zadevščin, tako da je bistvo protokola splahnelo. In komisija se je kmalu zatem razšla. Ker je bil problem pereč, je bila ustanovljena druga komisija, katere glavna naloga je bila, pripraviti prvo mednarodno konferenco za razorožitev. Toda tudi tej komisiji ni bilo usojeno dolgo življenje. Po petmesečnem delu ji je uspelo izdelati le načrt konference glede zmanjšanja in omejitve oborožitve, nakar je tudi ta komisija — zadremala.

Mednarodna konferenca o razorožitvi pa je bila vendarle sklicana. Bilo je to v Ženevi 2. februarja 1932. Na njej so sodelovali predstavniki 61 držav. Konferenca se je zavlekla nekaj mesecev, toda rezultati tega zasedanja so bili kaj skopi. Novi poizkusi, da bi se vendarle kaj doseglo, pa so prav tako propadli. In tako so upi človeštva ponovno propadli. Namesto zaželenega miru so se začeli novi spori. Kmalu zatem so določene sile popustile zahtevam Nemčije, da se je »enakopravno« oboroževala, kot so se oboroževale ostale dežele. Nato je prišel na oblast Hitler in človeštvo se je ponovno in kaj kmalu znašlo v novi, največji katastrofi, kar jih zgodovina pozna.

Obračun druge svetovne vojne je sicer znan, dobro pa ga je ponovno prikazati: Druga svetovna vojna je terjala 50 milijonov mrtvih, požrla pa hkrati materialnih dobrin v vrednosti okoli 4.000 milijard dolarjev, ali v naši valuti okoli dva milijona in pol milijard lir.

To je bila nova še bolj žalostna izkušnja, kaj pomeni vojna in zato se je ponovno postavilo vprašanje, kaj je treba storiti, da se ustvari na svetu vzdušje, ki ne bo zahtevalo oborožitve, ki ne bo trpelo vojne?

Svobodoljubni narodi so odgovorili zelo enostavno: potrebna je razorožitev, treba je zmanjšati vojske in uničiti vse ono, kar je namenjeno blaznemu pobijanju ljudi. Takšne težnje so izražene v členu 26 listine Združenih narodov. Da, toda težnje so ostale eno, dejansko stanje pa je vse kaj drugega. Minilo je komaj 16 let od konca druge svetovne vojne, problem razorožitve pa se ni premaknil z mrtve točke. Nasprotno, tekma v oboroževanju terja na leto več kot 100 milijard dolarjev. Od ustanovne konference Združenih narodov v San Franciscu leta 1945 pa do sedanjega zasedanja Generalne skupščine ZN postaja problem, ki je star že 200 let, iz leta v leto vedno bolj pereč, celo dramatičen. V teh 16 letih so se s tem problemom ukvarjale mnoge komisije podkomisije, mnogi odbori in pododbori, toda doslej nismo prišli niti za korak naprej. «V besedah so vsi za razorožitev, toda v praksi, ko se je treba lotiti konkretnega reševanja, se postavljajo pogoji in protipredlogi, ki pravzaprav onemogočajo dosego nekega sporazuma» — je ugotovil predsednik Tito na konferenci izvenblokovskih dežel v Beogradu.

To je resnica, ki je ne more nihče zanikati. Dve stoletji, v katerih smo doživljali neprestane strahote vojaških spopadov, bi bili dovolj, da bi vsakdo dojel, kaj je vzrok tem tragedijam. Upajmo, da se bodo tega zavedli tudi tisti, katerih se ta problem najbolj tiče, pa čeprav njim osebno to ne gre v račun.

A. B.

Te dni je prispel v Italijo znani sovjetski pisatelj in dramaturg Sergej Sergejevič Smirnov. Skupno z režiserjem De Santisom in scenaristom De Concinijem bo pripravljal scenarij za film «Italijani, dobri ljudje», ki ga bodo še v letošnji sezoni snemali v Sovjetski zvezi. Film bo zajemal snov iz zadnje vojne. Na sliki dramaturg Smirnov z De Santisom

Neznane lepote in zanimivosti kraške Dalmacije

Čudovita dalmatinska jezera in njih nenavadni prirodni pojavi

Za vsako jezero - legenda o njegovem postanku - Jugoslovanski «Loch Ness» v šibeniškem okraju - Jezera z morskimi in sladkovodnimi ribami

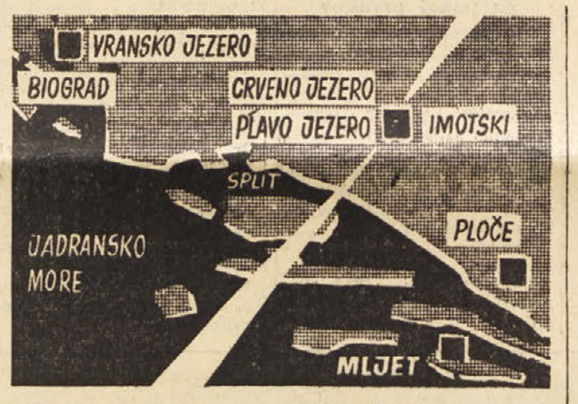

Potujoč vzdolž in v notranjost Dalmacije ljubitelja narave ne bo zanimala samo prekrasna obala, temveč tudi nenavadna jezera, za katera je mogoče reči, da predstavljajo izredno redek in nenavaden prirodni pojav na dalmatinskem Krasu. Eno od teh je najglobije v Jugoslaviji, drugo je podobno blejskemu, za tretje pa pravijo, da živi v njem neko čudno bitje kot v škotskem Loch Nessu.

Zamislite si velikansko vdolbino ali krater globok nad 200 metrov, katerega stene so tako strme, da jih lahko obvladajo samo najbolj izkušeni in pogumni plezalci, in na njegovem dnu jezero temno rdeče barve. Globoko je 317 metrov tako da bi se v njem lahko skril sloviti Eiffelov stolp. To je Rdeče jezero (Crveno jezero) pri Imotskem, ki je tudi najgloblje v Jugoslaviji. Domači vodič vas bo opozoril, da je voda v njem slana in da ima verjetno zvezo z morjem. Za svojo čudno barvo se ima jezero zahvaliti eruptivnim stenam, ki so rdeče. V luknjah sten živijo ptiči, lisice, netopirji in tudi strupene kače, tako da je okolica Rdečega jezera pravzaprav nesimpatična in negostoljubna, zaradi česar se je ljudje izogibajo.

Tukaj lahko zveš tudi za nenavadno legendo v zvezi z nastankom jezera. V turških časih je v Imotskem okraju gospodaril okrutni «spahija» Gavan. Imel je kamnito srce in mučil je ljudstvo, ki ga je preklinjalo. Ko pa so Gavanovi zločini dosegli višek, se je nenadoma na kraju, kjer je bil njegov dvorec, zemlja odprla in pogoltnila njega in njegove služabnike. Ostalo je samo jezero, ki je pordečilo od krvi njegovih žrtev.

V okolici Imotskega so še druga kraška jezera. Pravijo, da jih je točno dvajset. Imajo čudna imena: Dekliške solze, Plavo, Prološko, Oči, Zeleno itd. Za vsako vedo povedati kakšno žalostno legendo.

Od vseh pa je morda najzanimivejše Plavo jezero v neposredni bližini imotskih hiš, ki ima modro, prozorno vodo in ki služi Imotčanom za kopališče.

Tišina Mirnega jezera

Na dalmatinskih otokih je malo jezer. Eno od redkih je na Dolgem otoku, blizu znane uvale Telaščice. Imenuje se Mir, ker vlada okrog njega vedno tišina.

Življenje tega jezera je kaj čudno. Ima zvezo z morjem, toda v njem je mnogo večji odstotek soli, ki se v poletnem času še povečuje in ogroža življenje v jezeru ter prinaša smrt. Otočani tedaj z golimi rokam lovijo v njem onemogle ribe in jegulje. Nenavadna tišina Mirnega jezera ne prija niti pticam in če bi ne bilo v njem dobrih jegulj, bi se ga človek gotovo izogibal.

Strokovnjaki so ugotovili, da vsebuje jezero v določenih obdobjih mnogo žveplovodika, za debeli pesek na njegovih bregovih pa trdijo, da ima zdravilne lastnosti.

Tudi Rogoznica v šibeniškem okraju ima jezero, ki je po marsičem nenavadno. Od morja ga delno loči samo ozek pas kopna in njegova voda ima drugačen okus od morske. Meščani ga imenujejo Zmajevo. Nenavadno je zaradi tega, ker se nahaja v vulkanski vdolbini. Temnozelena voda vsebuje mnogo žveplovodika in pogosto sama od sebe vzvalovi. Iz globine se dvigajo zračni balončki. Zanimivo je tudi to, da v Zmajevem jezeru ni skoraj nobenega življenja, da pa je na drugi strani ozkega pasu rib na pretek.

Jugoslovanski Loch Ness?

Od kod jezeru Zmajevo ime? Praznoverni ljudje menijo, da so v tem jezeru nekoč živeli zmaji in druge čudesne živali. So tudi taki ki menijo, da v zagonetnem jezeru žive zmaji še danes in se za nobeno ceno ne bi okopali v njegovih zelenih vodah. Mladina pa se temu seveda posmehuje, in pravi, da bi bilo kar dobro, če bi imeli v Rogoznici res kakšnega zmaja v jezeru, saj bi se z njim prav gotovo povečala turistična privlačnost kraja, kot se je v zadnjih letih povečala ob jezeru Loch Ness na Škotskem, kjer se že vrsto let «pojavlja» zagonetni zmaj, ki pa ga pa še nihče ni videl z lastnimi očmi.

Najštevilnejša jezerska skupina v Dalmaciji je v bližini velike jugoslovanske luke Ploče ob ustju Neretve. Jezera imajo skupno ime Bačinska. Vseh je šest. V enem izmed njih se je usidral otoček Kameni Mlečič. Jezerska voda je slana, čeprav ima jezero na dnu številne sladkovodne izvire. Najlepši je predel okrog polotoka Pijavice blizu vasi Šipek.

Bačinska jezera povezuje z morjem krajši predor, skozi katerega lahko vozijo tudi manjše ladje. Zanimivo je tudi, da je jezero polno morskih in sladkovodnih rib. Ni izključeno, da bo nova jadranska cesta, katere trasa bo tekla tik Bačinskih jezer, odkrila pozabljeno romantiko tega kraja.

Tudi otok Lokrum pri Dubrovniku ima svoje jezero — Mrtvo morje. S svojim premerom komaj 50 metrov je najmanjše od vseh v Dalmaciji in je v bistvu le nekak naravni morski bazen, v katerega prihaja ob visoki plim, morska voda skozi naravno okno. Jezero je temnozelene barve, ker je obrastlo z morskimi travami in algami. Na njem vlada večno zavetrje, od koder tudi ime Mrtvo morje. To jezero omenja tudi znani dubrovniški komediograf Marjin Držić v svojem delu «Dundo Maroje». Lokrumsko jezero je vsekakor poseben čar tega najbolj zelenega otoka na Jadranu.

Vojna v Vranski laguni

Čudno je tudi Vransko jezero blizu Biograda na moru, ki je največje jezero v Dalmaciji. Dolgo je 14 in široko 4 km, najbolj nenavadno pa je to, da ob njegovih bregovih ni nobenega naselja. Jezero je povezano z morjem z 800 metrov dolgim umetnim prekopom s ozi katerega priteka poleti v jezero morje, pozimi in spomladi, ko je vodovje visoko, pa se odteka jezerska voda v morje. Od tod tudi izvirajo dvo-

GERHARD LEDIC

(Nadaljevanje na 4. strani)

Pred kongresom Komunistične partije SZ

Srednji aparat pod plazom kritik

Najvišje oblasti bi hotele, da bi preveč birokratski srednji aparat ne predstavljal ovire za nagel napredek gospodarstva

MOSKVA, konec septembra. — «Voditelji Tjaušanske oblasti Kirgizija) so ubrali pot varanja partije in države. Prisiljevali so rajone, kolhoze, sovhoze in podrejene organe na najrazličnejše mahinacije.»

«CK Kirgizije in republiški ministrski svet slabo vodita kmetijsko gospodarstvo in ne izvršujeta prevzetih obveznosti.»

«Biro CK Tadžikistana je grobo kršil leninska načela partijskega življenja in načela kolektivnega vodstva, kar se je izražalo v nepravilni izbiri kadrov in v varanju države in partije.»

«Republiške partijske organizacije se borijo za likvidacijo grobih političnih napak v vodenju kmečkega gospodarstva.»

«Delegati so kritizirali skrajno popustljivo stališče oblastnega komiteja do cele vrste podjetij, ki ne izpolnjujejo plana. Aparat sovnarhoza se je utopil v papirjih: v prvem polletju se je rodilo več odredb in okrožnic, kot v vsem lanskem letu.»

Vse to so citati iz moskovske «Pravde» v zadnjih dneh in so zbrani iz poročil in člankov o partijskih konferencah kirgizijske, tadžikistanske in armenske republike in s partijskih konferenc leningrajskih in ukrajinskih pokrajin. Do XXII. kongresa KP SZ preostajata še dva tedna, zato so tu vsak dan ali republiški ali oblastni kongresi. Nekoč je bilo za takšna zborovanja značilno, da so to bile prvenstveno deklarativne manifestacije. Danes je sicer težko od zunaj ugotoviti, koliko se je glede tegaj kaj spremenilo. Morda je tudi danes še veliko deklarativnosti in fraz. Toda to, kar partijski tisk s teh konferenc in kongresov postavlja na prvo mesto, je prvenstveno — kritika. Tri četrtine vsakega poročila o republiških kongresih so posvečene kritiki, ki jih delegati izražajo o republiških partijskih vodstvih in o vladi.

Te kritike imajo dve osnovni smeri: predvsem kritizirajo birokratsko metodo vodenja in njegovo zaprtost vase. Na drugi strani pa kritizirajo slabo delo pri uvajanju novih modernih metod dela v poljedelstvu in industriji.

Partijsko vodstvo Tadžikistana je na pr. bilo javno proglašeno za krivo, da se je «samo z besedami borilo za tehnični napredek, ni mu pa uspelo izkoristiti sredstev za razvoj in povečanje pridelka bombaža in živine». Delegati so kritizirali CK, da se «nekonkretno zanima» za industrijo in da je dovolil upadanje proizvodnje v rudarstvu. Na kongresu v Kirgiziji so poimenoma kritizirali dva sekretarja CK zaradi «togega vodenja kmetijskega gospodarstva in industrijske izgradnje, kar je privedlo do zmanjšanja proizvodnje v poljedelstvu, industriji, rudarstvu in v industriji nafte». Glede tega pa je treba pripomniti, da sta bila oba sekretarja ponovno izvoljena v sekretariat CK, kar je prav tako novost. V praksi sovjetske partije. Nekoč bi bili takšni sekretarji kar brez javne kritike odstranjeni in nihče bi v javnosti ne vedel, kaj so zagrešili.

Ostra kritična orientacija predkongresnih konferenc in kongresov, kot tudi poudarjanje kritike teh kongresov v tisku priča, kot se zdi, o široki akciji, ki bi jo najvišje vodstvo partije hotelo izvesti v pripravah za kongres in tudi na samem kongresu. Nedejavnost partijskih aparatov v republikah in oblasteh in njihova birokratska togost so postali ena osnovnih zavor širokega in naglega gospodarskega napredka. Prišlo se je do zaključka, da je za moderno industrijsko in kmetijsko proizvodnjo, kakršno nameravajo tu čimprej razviti, nujen moderen vodilni aparat, na katerega se politika centralnega aparata in državnega vodstva ne bi spotikala ali ne morala spotikati, ko bo težila k uresničenju svojega načrta. Od tod tudi sedanji pritisk na togo stalinsko nedotakljivost srednjih vodstev. Želi se razbiti njihov birokratski mit in iz njih ustvariti operativno široke, delovne organe.

Diskusije o osvežitvi partijskega vodilnega aparata se lotevajo bolj z gledišča potreb modernizacije in razširitve proizvodnje kot pa iz globljih vidikov debirokratizacije in decentralizacije kot elementa za razširjenje demokratske osnove upravljanja in odločanja. Še bolj kot o decentralizaciji bi se moglo sedaj govoriti celo o modernizaciji aparata in metode vodenja na centralističnih načelih. Centralizem vodenja gospodarstva se še nadalje poudarja in to brez najmanjšega odstopanja od starih načel.

S tem v skladu se v predkongresnih diskusijah daje važno mesto uvajanju učinkovite kontrole na vseh ravneh, na vseh instancah. Kontrola bi morala v bodoče predvsem onemogočiti lokalistične in partikularistične težnje, pa naj gre za prikrivanje neuspehov, za podajanje napačnih podatkov in rezultatov, kot tudi ko gre za neupravičeno zadrževanje sredstev in proizvodov v krajevnih skladih, namesto da bi jih izročali v centralno akumulacijo. Pravijo, da je Hruščev letos poleti zadržal za 15 dni celo objavo poročila planske komisije o izvršitvi in prekositvi letnega načrta za leto 1960, ker je v neke podatke dvomil in zahteval, da se ti podatki prej prekontrolirajo. Ta podrobnost prav tako govori o posebni manifestaciji birokratizma določenih organov in o naporih vrhovnega vodstva, da jih izkorenini in ustvari bolj dinamičen operativni aparat v skladu z novimi potrebami in načrti. Predkongresne konference in diskusije imajo v splošnem delavno in strogo praktično smer. Tudi ko se govori o programu partije, se največ govori o njegovem praktičnem materialnem uresničenju in o gospodarski proizvodnji. «Neki propagandisti — opozarja «Pravda» — govore o tem, koliko blaga, koliko bogastva bo ljudstvu prinesla zmaga komunizma, hkrati pa pozabljajo poudariti delo, ki je potrebno za uresničenje tega programa. Prav tako neki propagandisti govore o programu kot o neki daljni perspektivi in ne povezujejo programa z reževanjem sedanjih gospodarskih nalog, z uresničevanjem proizvodnih načrtov tega ali onega kolektiva, premalo se poudarja, da je uspešna izvršitev letošnjega načrta v vsakem industrijskem podjetju, kolhozu in sovhozu praktično že uresničevanje novega programa KP».

Oblike v kmetijskem gospodarstvu, delovni odnosi, sovhozi ali kolnozi in druga vprašanja, ki jih postavljajo teoretiki, prehajajo v določenem smislu šele v drugo vrsto. Osnovno je, odkriti metode za povečanje proizvodnje.

Če se potemtakem tudi tu dan ocenjuje po jutru, kongres torej po predkongresnih pripravah, bi mogli že sedaj sklepati, da vsi politični in organizacijski napori v zvezi s kongresom težijo prvenstveno za čim višjo proizvodnjo na vsem ekonomskem področju. Vse ostalo pa je iskanje sredstev ali instrumentov organizacije in načina, ki bo tem težnjam postavljalo čim manj ovir, pozneje pa ga čim bolj spodbujali.

F. B.

IZ UMETNOSTNIH GALERIJ

BENEDETTI IN BERTAZZOLI V «S. GIUSTU»

Svoje tretje leto razstavne dejavnosti pričenja galerija S. Giusto z razstavama dveh mladih slikarjev. Prvi je Mario Benedetti, ki živi v Milanu, drugi pa Cornelio Bertazzoli iz Cremone. Benedetti se nam predstavlja z velikimi olji, linorezi in risbami z ogljem treh ženskih aktov iz katerih je še edino viden rahel naslon akademske obdelave. Četudi se njegov emocijski zalet javlja v trenutku ustvarjanja dela samega, je pa snov dela predhodno do podrobnosti proučil. To vidimo na odličnih velikih linorezih, ki so pravzaprav le študije za centralno razstavljeni pokrajinski triptis v olju. Sveža barvitost dveh, treh podob je v ostrem nasprotju s poleg stoječima slikama gole žene slikarja pri delu, ki toneta v temini ozadja. Vse slike so letošnje, zato ta različnost obdelave ni slučajna, je hotena in izraža slikarjev napor izmotati se iz neštetih vplivov, ki ga še vežejo na leta učne dobe.

Cornelio Bertazzoli se bavi mnogo z restavracijo fresk, kar gotovo vpliva v neki meri na njegovo slikarstvo, ki mu ne manjka širokega razmaha. Razstavlja olja, tempere in risbe. V olju sta dobro zasnovani večji sliki stavbišč, sočne barvitosti in uravnovešenih oblik. Kompozicija je povsod enostavna, toda prepričljivo življenjska, zlasti v podajanju preprostih ljudi, kot to dobro občutimo v temperi, ki predstavlja šivajočo ženo, in v risbi z ogljem «Razgovori dveh žena». Bertazzoli se poglablja v intenzivna proučevanja vseh možnih slikarskih tehnik, v iskanju lastnega izraza, kar ga bo gotovo dovedlo do še boljših uspehov. To pot navzgor že nakazuje oblikovno izčiščenje kot ga opažamo v edinem tihožitju.

MILKO BAMBIC

Slikarja Mario Benedetti in Cornelio Bertazzoli pred svojima slikama v galeriji S. Giusto

RADIO TELEVIZIJA

Petek, 29. septembra 1961

Radio Trst A

7.00: Koledar; 7.30: Jutranja glasba; 11.30: Sopek slovenskih pesmi; 11.45: Vrtiljak; 12.30: Za vsakogar nekaj; 13.30: Glasba po željah; 17.00: Ansambel Franco Vallisneri; 17.25: Pesem in Bes; 18.15: Umetnost, knjižvnost in prireditve; 18.30: Cabella: Koncert za godala, klavir, timpane in tolkala; 19.10: Ansambel Conte Candoli; 19.30: Oblačnica tedna; 19.45: Ansambel Hot Club de France; 20.00: Sport; 20.30: Znani pevci in instrumentalni solisti; 21.00: Gospodarstvo in delo; 21.15: Koncert operne glasbe; 22.00: Garibaldinski pisatelji; 22.50: Južnoameriški odmevi.

Trst

12.25: Tretja stran; 14.20: Tržaške pesmi; 14.45: Italijanski arhiv redkih skladb; 15.20: Franco Russo pri klavirju; 19.40: Tipičen furlanski orkester.

Koper

6.15: Jutranja glasba; 7.00: Prenos RL; 7.15: Glasba za dobro jutro; 8.00: Prenos RL; 12.00: Glasba po željah; 13.40: Simfonični portret Irvinga Berlina; 14.00: Operetne melodije; 14.40: Domače aktualnosti; 15.10: Zbor RTV Ljubljana; 15.30: Godba LM Ljubljana; 16.00: Glasba za mladino; 16.30: Juventus pozdravlja v svetu; 16.40: Operni skladbe; 17.40: Plesni moduli; 18.00: Prenos RL; 19.00: Orgelice; 19.30: Prenos RL; 22.15: Han Jones in njegov orkester; 22.35: Pesem v ritmu; 23.00: Prenos RL.

Nacionalni program

6.30: Vreme na ital. morjih; 9.00: Glasbeni sejem; 9.30: Jutranji koncert; 11.30: Nastopajo Bruno Canfora, Domenico Modugno in Gloria Christian; 12.20: Glasbeni album; 13.30: Popevke; 15.15: Z glasbo na počitnicah; 15.55: Vreme na ital. morjih; 16.00: Program za najmlajše; 17.20: Nunzio Rotondo in njegov orkester; 17.45: Klavir v jazzu; 18.30: Sluje potovanje; 19.00: Oddaja za delavce; 19.30: Filmske in gledališke novosti; 20.00: Glasbeni album; 21.00: Simfonični koncert.

II. program

9.00: Jutranje vesti; 10.00: Glasbeni program; 11.00: Glasba za vas, ki delate; 14.00: Naši pevci; 15.00: Veliki pevci in znane pesmi; 16.00: Program ob štirih; 17.00: Stari motivi in stare pesmi; 17.30: Dino Verde v «Più rosa che giallo»; 20.30: Operета od Dunaja do Broadwaya; 21.45: Pojo Los Tres Diamantes; 22.00: IX. festival ital. pesmi.

III. program

17.00: Sonate za klavir: Johannes Brahms, Aleksander Skrjabin in Igor Strawinsky; 18.00: Država, narodnost in nacionalizem; 18.30: Na programu Cesar Franck; 19.00: Beseda dve o Jamesu Joyceu; 19.35: Skladbe Jacquesa Iberta; 20.00: Vsakovečerni koncert, na programu W. A. Mozart; 21.30: Enodejanka Giovannija Arpina: «La sapienza del padre»; 21.50: Pregled ruske kulture; 22.20: Skladbe F. Poulenca, B. Bryttena in F. Martina.

Slovenija

8.05: Glasba ob delu; 8.30: W. A. Mozart: Koncert za klavir in orkester št. 8; 8.55: Pionirski tednik; 9.15: Hammond orgle; 9.25: Operna matineja; 10.15: Ali vam ugaja?; 11.00: Julij Zarebski: Kvintet v g-molu za klavir in kvartet; 11.40: Češka zabavna glasba; 12.00: Iz folklornih zapisov Tončke Maroltove; 12.15: Kmetijski nasveti; 12.25: Melodije za opoldne; 13.15: Obvestila in zabavna glasba; 13.30: «Viški fantje»; 13.45: Mezzosopranistka Rice Stevens; 14.05: Radijska šola za nižjo stopnjo; 14.35: Zvočna mavrica; 15.40: Koroški akademski oktet; 16.00: Sportni tednik; 16.20: Zabavni zvoki; 17.15: Koncert za vas; 18.00: Klavir v ritmu; 18.15: Pesmi in plesi raznih narodov; 18.45: Iz naših kolektivov; 20.00: Zabavni orkester Scholz; 20.15: Zunanjepolitični pregled; 20.30: Iz del Antonina Dvoraka; 21.15: Oddaja o morju in pomorščakih; 22.15: Godala v noči; 22.35: Moderna plesna glasba; 22.50: Literarni nokturno; 23.05: Večer sodobne srbske glasbe.

Ital. televizija

17.00: Program za najmlajše; 18.30: TV dnevnik; 18.45: Tedenska oddaja za ženske; 19.30: TV pošta; 20.30: TV dnevnik; 21.15: Luigi Chiarelli: Magični krog; 23.05: TV dnevnik.

Jug. televizija

Beograd 19.30: Mesečni TV pregled RTV Sarajevo. JRT 20.00: TV dnevnik. Zagreb 20.15: Pepel in diamant — poljski umetniški film.

HOROSKOP

OVEN (od 21.3. do 20.4.) S skrajnim naporom boste rešili delikatni profesionalni problem. Ne bodite napadalni in ljubosumni v srčnih zadevah.

BIK (od 21.4. do 20.5.) Nepričakovan uspeh bo povečal vaš ugled v očeh predpostavljenih. Preveč površno življenje vas utegne odtujiti ljubljeni osebi.

DVOJČKA (od 21.5 do 22.6.) Vaše zamisli bodo pospešile realizacijo nekega načrta. Veliko sentimentalno zadovoljstvo Srečne ure v družini.

RAK (od 23.6. do 22.7.) Premagali boste sedanje težave, toda ne brez tuje pomoči. Ne obešajte na veliki zvon vaših skrbi. Živčna razrvanost.

LEV (od 23.7. do 22.8.) Tvegan posel bo zahteval znatnih žrtev in odpovedi, toda rezultati bodo zadovoljivi. Nepozabne ure z novo ljubeznijo.

DEVICA (od 23.8. do 22.9.) Posledice nenamerne napake bodo manjše kot se je zdelo. Za vsako ceno morate preprečiti razdor starega prijateljstva.

TEHTNICA (od 23.9. do 23.10.) Brez bojazni lahko pristanete na mamljive ponudbe: zaslužek na vidiku. Treba bo rešiti zapleten družinski problem.

ŠKORPIJON (od 24.10. do 22.11.) Obravnavajte vaše probleme z večjo logiko in hladnokrvnostjo. Spoznali boste zelo zanimivo osebo. Zdravje boljše.

STRELEC (od 23.11. do 20.12.) Vaš dinamizem bo dobrodošel pri reševanju zapletenih vprašanj. Zabaven večer v krogu starih in novih znancev.

KOZOROG (od 21.12. do 20.1.) Potrebna bo znatna previdnost v finančnih poslih. Dokaz iskrene ljubezni vam bo dal novih moralnih moči.

VODNAR (od 21.1. do 19.2.) Doseženo prednost pred tekmeci bo treba čuvati z nemajhnimi finančnimi žrtvami. Ne podcenjujte sposobnosti osebe, ki vas ljubi.

RIBI (od 20.2. do 20.3.) Ob pravem času bodo mnini odločni ukrepi. Pazite, da ne zamudite roka. Sentimentalna rehabilitacija. Zdravje odlično.

Goriško-beneški dnevnik

Bliža se pričetek pouka

Slovenske nižje srednje šole bo letos obiskovalo 253 dijakov

Na strokovni šoli bo 141 dijakov, na nižji gimnaziji pa 112

Zaključilo se je vpisovanje dijakov v nižjo srednjo šolo (gimnazijo) in strokovno šolo. V nižji gimnaziji bo letos 112 dijakov (lansko leto jih je bilo 126), ki bodo razdeljeni po razredih na sledeči način: 43 dijakov bo obiskovalo dve paralelki 1. razreda, 33 dijakov bo obiskovalo dve paralelki 2. razreda, 36 dijakov pa bo obiskovalo dve paralelki 3. razreda.

Na strokovno šolo se je vpisalo 141 dijakov (lani jih je bilo 149). Dve paralelki prvega razreda bo obiskovalo 56 dijakov, dve paralelki 2. razreda 47 dijakov, dve paralelki tretjega razreda pa 38 dijakov.

Zaključilo se je tudi vpisovanje v učiteljišče, gimnazijo in licej, vendar zaenkrat še niso znani podatki o končnem številu vpisanih, ker so v Trstu v teku popravni izpiti maturantov, ki bodo nadaljevali študij na srednjih šolan.

Če primerjamo lanske razrede z letošnjimi, tedaj je v prvem razredu strokovne prav toliko otrok, v drugem razredu jih je sedem manj, v tretjem pa dva več. V prvih razredih nižje gimanzije sta dva dijaka manj, v drugih prav tako dva, v tretjih pa 10 dijakov manj. Lanske tretje razrede gimnazije je namreč obiskovalo 46 dijakov, katerih lepo število bo letos nadaljevalo srednješolski študij na višjih srednjih šolah, kjer se bo število, kakor se govori, precej povečalo, kar je zelo razveseljivo.

—«»—

Poskus samomora

Ob 12.35 so uslužbenci Zelenega križa nemudoma odhiteli v Mošo, kjer si je skušal vzeti življenje kmetovalec 52-letni Aldo Tuzzi. Odpeljali so ga v civilno bolnišnico, kjer so ga pridržali na zdravljenju.

Tuzzi si je okoli poldne prerezal žile na rokah. Ker njegova namera ni ostala skrita, so svojci poklicali rešilni avtomobil in mu tako preprečili samomor. Vzroki njegove odločitve niso znani, vendar sodijo, da je storil dejanje v trenutku duševne krize, ki se ga čestokrat polaščajo.

—«»—

V nedeljo otvoritev lovske sezone

Čeprav je bil lov deloma otvorjen že 10. t. m., ko se je lahko začelo z lovom prehodne divjačine, pa se bo prava lovska sezona začela šele v nedeljo 1. oktobra, ko bo dovoljen lov tudi na divjačino, ki živi v lovskih rezervah na našem področju.

Med zaščiteno in pri nas stalno naseljeno divjačino, ki jo bo moč loviti od nedelje dalje, so srnjaki, divji zajci, fazani, jerebice in kotorne. Največ te divjačine živi na področju med Sočo in Krminom. Kot rečeno je dovoljen lov samo v lovskih rezervatih in vsak član lahko vzame s seboj na lov še po dva gosta. Računajo, da se bo prvi dan lova, v nedeljo, odpravilo nad divjačino kakih 1000 lovcev na Goriškem.

—«»—

22. oktobra bo CAFO prevzel sovodenjski vodovod

Neuradno smo izvedeli, da bo vzhodnofurlanski vodovodni konzorcij CAFO uradno prevzel glavno vodovodno omrežje v sovodenjski občini v nedeljo 22. oktobra. Ob tej priliki bo v občinskem središču priložnostna svečanost, na kateri bodo poleg krajevnih predstavnikov oblasti prisotni tudi najvišji predstavniki krajevnih in državnih ustanov.

V kratkem bodo zaprli pipe, ki so jih postavili na vseh konceh omrežja. Teh pip se vaščani sedaj s pridom poslužujejo; vodo uporabljajo za zalivanje, ker cevi še niso očiščene in razkužene. Ko bodo cevi zaprli, bodo vodo tudi razkužili.

Šele po 22. oktobru bo CAFO napeljal cevi do števcev v posameznih hišah, od števcev dalje pa bo vodo napeljal vsak posameznik.

Novi urnik ga še ne predvideva

Krajši delovni teden v trgovinah na Goriškem

Pokrajinska zveza trgovcev je te dni objavila jesenski urnik za trgovine in druge sorodne obrate V njem pa za enkrat ni navedena nikaka sprememba z ozirom na skrajšani delovni tednik v trgovini, o katerem se že dalj časa razpravlja v prizadetih krogih.

Kot znano, se skuša urediti delovni urnik trgovinskih podjetij tako, da bi poleg nedelje imeli še pol prostega dneva v tednu. S tem v zvezi obstaja več predlogov. Eni so za to, naj bi bile trgovine zaprte tudi ob ponedeljkih dopoldne, da bi tako trgovski nameščenci in trgovci sami podaljšali svoj nedeljski oddih za pol dneva. Drugi so za to, da naj bi zaprli ob sobotah popoldne in tretji so za zaprtje trgovin ob ponedeljkih popoldne. V Vidmu se je celo že razširil glas, da so se na Goriškem zedinili za soboto popoldne, vendar pa o tem na Zvezi trgovcev, kamor smo se obrnili za pojasnilo, še ničesar ne vedo.

Vsekakor je dejstvo, da v jesenskem urniku še ni predvidena nobena sprememba v tem smislu in bo najbrž ostalo po starem še tja do pomladi.

Čudovita dalmatinska jezera

(Nadaljevanje s 3. strani)

vrstni predstavniki ribjega sveta v Vranskem jezeru, v katerem je mogoče dobiti ciplje, jegulje pa in tudi some in krape. Vransko jezero je v bistvu največji naravni ribnik v Dalmaciji, katerega možnosti pa so slabo izkoriščene. Leta 1948 so v Vranskem jezeru zaplodili krape in some, toda ta zamisel ni bila srečna. Sladkovodne ribe so se tako razmnožile, da so postale pravi problem in ogrozile življenjski prostor jeguljam in cipljem.

Tudi sedaj je v Vranski laguni nastala nekakšna vojna. Želeli bi namreč izstrebiti sladkovodne ribe, čeprav je njihov obstoj v jezeru vendarle na neki način upravičen. Toda simpatije ribičev so na strani cipljev in jegulj, ki veljajo za kvalitetnejše ribe. Uprava Vranskega jezera skuša že dalj časa rešiti ta nenavadni spor, toda doslej brez kakšnega večjega uspeha. Kako se bo zaključila ta vojna v Vranski laguni je še vprašanje, toda za sedaj imajo krapi in somi še vedno prednost.

* * *

To pa niso vsa jezera na področju Dalmacije. Tu je še na primer Visovačko jezero na reki Krki (dalmatinski Bled), Prokljansko pri Sibeniku (na katerega dnu se vidijo ostanki Gavanovih dvorcev), Nadinsko in Bokanjačko jezero blizu Zadra (periodični jezeri z množico kač in želv), jezero Kuti in še nekatera ob spodnjem toku reke Neretve, velikansko Cetinsko jezero, ki je nastalo ob gradnji nove hidrocentrale na reki Cetini ter še jezera na otoku Mljetu, ki spadajo med najbolj poznana v Dalmaciji.

Zakaj ne tudi v slovenščini?

Tečaji za strokovno usposobljenost mladine in že zaposlenih delavcev

Tečaji so dopoldanski, popoldanski in večerni - za tajnike in radijske ter televizijske izvedence

Pod nadzorstvom in na stroške ministrstva za delo in socialno skrbstvo bo šola za strokovno usposabljanje mladine in delavcev (ENCIP) tudi v Gorici organizirala v šolskem letu 1961-1962 posebne tečaje za brezposelne mlade delavce in izpopolnitvene tečaje za tiste delavce, ki so že zaposleni, pa bi si radi izboljšali svoj položaj. Začetek teh tečajev je predviden za prve dni meseca oktobra. V Gorici ima šola svoj sedež na Korzu Italia 65, v Tržiču pa v Ul. Giacich 38.

Vodstvo šole zagotavlja, da prejmejo vse učne pripomočke gojenci brezplačno ter da bo prispevalo tudi za prevozne stroške tistih gojencev, ki imajo bolj oddaljena bivališča. Tečaji trajajo od 10 do 20 mesecev in imajo za cilj izvežbati tajnike stenodaktilografe ter izurjene popravljavce televizorjev in radijskih sprejemnikov.

Tečaj za tajnike je razdeljen na dva dnevna tečaja za mladino v starosti nad 14 let ter en večerni tečaj za že zaposlene, ki pa želijo izboljšati svoj položaj. Vsi tečaji trajajo po 8 mesecev. Na enak način so urejeni tudi tečaji za popravljavce televizorjev in radijskih sprejemnikov. V vsakega od treh tečajev za tajnike bodo sprejeli po največ 25 učencev, v posamezne tečaje za radijske in televizijske specialiste pa po 22.

Nedvomno so taki tečaji zelo koristni in dajejo možnost gojencem, ki jih obiskujejo, da izboljšajo svoj položaj v službi odnosno, da laže dobijo prvo zaposlitev. Seveda pa so ti tečaji organizirani po enotnem vzorcu pristojnega ministrstva in ne predvidevajo, da žive na Goriškem tudi Slovenci, ki bi imeli prav tako pravico do takih tečajev v svojem jeziku, ker bi jim to olajšalo učenje in seveda tudi izboljšalo učni uspeh. Zato bi bilo prav, če bi pri nas splošni ustroj teh tečajev prilagodili krajevnim razmeram in postavili tudi paralelne razrede, kjer bi poučevali v slovenščini.

—«»—

PISMO UREDNIŠTVU

Iz Pevme smo prejeli naslednji dopis:

«Spoštovani urednik!

Vem, da ste v vašem listu že poročali o zadevi, katero nameravam obravnavati v tem članku, vendar sodim, da ni tako napačno, če se povrnemo k njej, ker je takšne narave, da se nanjo huduje več ljudi.

Mislim namreč na kanal po Pevmi, ki je speljan tik pokrajinske ceste od cerkve v smeri proti pošti. Jarek je dokaj globok in odkrit, vanj pa se stekajo odpadne vode večjega števila hiš, ki so ob njej. Če je dovolj dežja, je v kanalu precej vode, in takrat še nekako gre, ker odplavlja odpadke in odvaja odpadne vode. Če pa je suho, kot je sedaj, tedaj se vsa ta umazanija ustavlja in trohni, da nastaja močan, lahko bi rekli naravnost neznosen smrad, ki ga, seveda, morajo prenašati predvsem tisti, ki stanujejo tam v bližini.

Takšna obdobja se pojavljajo vsako leto, zato sem mnenja, da bi se moral kanal pokriti, in sicer iz dveh razlogov: prvič zaradi smrada, drugič pa zaradi nevarnosti, ki jih povzroča kanal s svojo široko, predvsem pa globoko odprtino. Prosim vas, da objavite dopis v vašem listu, ker sem prepričan, da se bodo z njim strinjali vsi, ki so prizadeti».

Zahvaljujemo se našemu čitatelju za dragoceno opozorilo, o katerem smo prepričani, da ne bo šlo mimo, ne da bi ga proučili na pristojnem mestu, obenem pa izkoriščamo priliko, ko že govorimo o tem vprašanju, in opozarjamo oblasti tudi na hud smrad, ki se širi v vsej dolžini iz potoka Korna, tako na njegovem severnem delu, tik meje, kakor tudi pri igrišču, nekoliko niže ob njegovem toku. Vprašanje je staro, toda vedno aktualno.

Priprave za izvajanje «zelenega načrta»

Na Kmečki zvezi bodo nudili vsa potrebna pojasnila

Izvajanje zakona štev. 454 od 2. junija 1961, ki ga bolje poznamo pod imenom «zeleni načrt», se bo kmalu pričelo, zaradi tega so strokovne organizacije kmetov že pričele s pripravami, da bi čimbolj poučile kmetovalce o vseh pravicah, ki jim jih daje ta zakon, in kaj naj napravijo, da bi bili deležni materialne pomoči.

S tem namenom je pokrajinsko vodstvo Kmečke zveze v Gorici pozvalo vse kmetovalce, ki nameravajo izboljšati svoja zemljišča, nakupiti vsakovrstne kmetijske stroje, zemljo, popraviti svoja bivališča ali si zgraditi nova, naj se zglasijo v njenem uradu v Gorici, Ul. 24. Maggio štev. 1, I. nadstropje. Urad je odprt vsak dan, razen ob petkih, od 9. do 12. ure. Strokovno osebje, ki pomaga Kmečki zvezi, bo postreglo z vsemogočimi navodili, pripravilo pa bo tudi proračune, če bi kmetovalci to zahtevali.

Poleg urada v Gorici so še uradi v Ronkah, Ul. Verdi (Confederterra), kjer so uradne ure vsako sredo od 9. do 12. ure, v Gradiški na sedežu Kmečke zveze v Ul. Dante vsak torek od 10. do 12. ure ter v Krminu na sedežu Delavske zbornice v Ul. Dante, in sicer vsak petek od 10. do 12. ure.

—«»—

Nesreče

Ko se je Angela Venturini iz Ul. Torrion 35, ki dela v tovarni Oklama, vračala domov, je padla s kolesa in se porezala po desnem stegnu. V civilni bolnišnici so ji nudili prvo pomoč. Ozdravela bo v sedmih dneh.

Aniti Guerra, stari 16 let, ki dela v tovarni na Svetogorski cesti, je zašel sredinec leve roke med kolesje stroja, in se porezal. Odpeljali so jo v civilno bolnišnico, kjer so ji rano obvezali. Ozdravela bo v treh dneh.

Vile, ki so mu padle na levo nogo, so napravile globoko rano triletnemu Claudiu Vogriču z Bukovij št. 12. V bolnišnici so mnenja, da bo ozdravel v 20 dneh.

Na zdravljenju so v civilni bolnišnici v Ul. Vittorio Veneto pridržali 66-letno Pierino Nanut iz Ul. Cappella 4. Nanutova je padla že pred nekaj dnevi. Ker so postale bolečine neznosne, je včeraj popoldne odšla v bolnišnico, kjer so ji ugotovili zlom leve lopatice in nadlahtnice. Ozdravela bo v 30 dneh.

OD VČERAJ DO DANES

KINO

v GORICI

CORSO. 16.30: «Jaz ljubim, ti ljubiš...», Izreden prikaz ljubavnih običajev pri vseh narodih sveta. Cinemascope v barvah; mladini pod 16. letom vstop prepovedan.

VERDI. 17.00: «Kolos v Rodiju», R. Colhoun in L. Massari. Barvni cinemascope film.

VITTORIA. 17.15: «5 samokresov», J. Brownin in D. Sharman. Črnobeli ameriški film.

CENTRALE. 17.00: «V svetišču krtovih ljudi», J. Agar in C. Patrick. Ameriški črnobeli film.

—«»—

DEŽURNA LEKARNA

Danes ves dan in ponoči je odprta v Gorici lekarna SORANZO, na Korzu Verdi št. 57, tel. 28-79.

—«»—

TEMPERATURA VČERAJ

Včeraj smo imeli v Gorici najvišjo dnevno temperaturo 25 stopinj ob 13.20, najnižja 11,2 stopinje ob 5. Povprečna dnevna vlaga 78-odstotna.

ŠPORT ŠPORT ŠPORT

TURNIR NA BLEDU

Trenutno Talj pred Fischerjem

BLED, 27. — V XVI. kolu šahovskega veleturnirja na Bledu so dosegli nocoj naslednje izide:

Gligorić - Trifunović remi
Parma - Matanović remi
Germek - Talj 0:1

Prekinjene so bile partije: Fischer - Keres, Petrosjan - Udovčić, Donner - Bertok, Darga - Geller, Bisguier - Olafsson, Pachman - Ivkov in Portisch - Najdorf.

Prva se je končala partija Gligorić - Trifunović. Že v 17. potezi sta jugoslovanska velemojstra v izenačeni poziciji ustavila ure. Prav tako hitro sta se sporazumela za remi Parma in Matanović. Črni je kmalu izenačil pozicije in ker nobeden od obeh igralcev ni hotel tvegati zapletkov, je bil remi neizbežen. Talj je v napadu premagal Germeka.

V prekinjenih partijah ima Fischer prednost proti Keresu. Bertok pa proti Donnerju. V drugih partijah je pozicija nejasna.

Stanje po XVI. kolu:

Talj 12, Fischer 11 (1), Gligorič 11, Keres in Petrosjan 10 (1), Trifunović 9, Geller 8,5 (1), Bisguier in Najdorf 8 (1), Parma 8, Donner 7,5 (1), Portisch 7 (1), Matanović 7, Darga 6,5 (1), Pachman 6 (1), Olafsson 5,5 (1), Germek 5, Bertok in Ivkov 4,5 (1), Udovčič 4 (1).

—«»—

Pokalne tekme

Za pokal velesejemskih mest

Brno: Spartak (Brno) - Leipzig 2:2 (1:2)

Budimpešta: MTK (Budimpešta) - Racing (Strassbourg) 10:2 .V prvi tekmi je MTK zmagal s 3:1.

Bruselj: Hearts of Midlothian (Škotska) - Union St. Gilloise 3:1.

Barcelona: Espanol - Hannover 2:0. Espanol je zmagal tudi v prvi tekmi.

Lizbona: Hibernian (Škotska) - Belenenses 3:1 (1:1). Prva tekma se je končala s 3:3.

Za pokal prvakov

Budimpešta: Ujpest - Floriana (Malta) 10:2. V prvi tekmi v Valletti je Ujpest zmagal s 5:2.

Leicester: Leicester - Glenavon (Sev. Irska) 3:1. V prvi tekmi je Leicester zmagal s 4:1.

Dublin: Dunfermline (Škotska) - St. Patricks Athletic (Eire) 4:0. V prvi tekmi je isti klub zmagal s 4:1.

Madrid: Atletic (Madrid) - Sedan 4:1.

Dunaj: Austria - CCA (Bukarešta) 2:0. V prvi tekmi je bilo 0:0.

Večinoma kratkotrajna slava rekorderjev

Treba je velikih naporov da kdo doseže nov rekord

Zelo sveža je še vest o plavalki Giselli Costolli iz Rima, ki je izboljšala italijanski državni rekord na 1500 m, ki ga je komaj dan prej postavila plavalka iz Genove Valentina Martinoli. Ta primer pa že ni več tako osamljen. Zlasti na velikih tekmovanjih, kjer nastopa mnogo tekmovalcev, se dogaja, da se že med samim tekmovanjem komaj doseženi rekordi zrušijo po še boljšem rezultatu kakega drugega tekmovalca. Nekateri rekordi trajajo tudi dlje, večina jih pa ima kratko življenje, slava športnikov pa je nezvesta spremljevalka, ki brez obžalovanja zamenja današnjega šampiona z jutrišnjim.

Rekordi, doseženi pred nekaj leti, so se nam zdeli morda nekakšna meja, ki je že skoraj izven človeških sposobnosti. Vendar pa je mogoče ugotoviti nekaj manjših, pa tudi večjih pogojev, ki so športnikom potrebni, da bi postali rekorderji.

Eden od pogojev je zboljšanje tekmovalnih stez in opreme. Na tem področju je bil storjen določen napredek, vendar pa ne zelo velik. Tekmovalna steza v Stockholmu je bila že pred pol stoletja prava umetnina. Vendar pa je zaradi tehničnega napredka prišlo do nekaterih izboljšav, saj je znano, da je tekmovalna steza v Bernu za kratkoprogaše «najhitrejša na svetu». Dolgoprogaši se na njej počutijo manj ugodno. Pri izboljšanju opreme je treba omeniti uvedbo sprinteric in startnih blokov. Zaradi sprinteric je prednost v primerjavi z obutvijo atletov pred petdesetimi leti malenkostnna, čeprav so nekoliko lažje. Drugače pa je s startnimi bloki. Ti so nadomestili jamice, ki so jih morali tekači kopati, da bi bolje startali. Startni bloki omogočajo precej hitrejši odriv, čeprav so zelo enostavni.

Precej atletov si je pri rekordih pomagalo z zvijačami. Vendar je to precej goljufiv način, saj pri tem teptajo pravila. Tako je ameriški skakalec v višino Osborne v trenutku ,ko je bil najvišje, zadržal prečko z roko. Podobno je bilo s španskim načinom metanja kopja, pri katerem so se atleti vrteli kot pri metanju diska. Vendar nov način ni bil priznan. Rus Stepanov ni izdal skrivnosti posebnih čevljev, ki so mu omogočili, da je potolkel svetovni rekord v skoku v višino. Rekord je bil priznan. Pozneje so spremenili pravila tako, pa vendar sta sovjetska atleta Brumel in Savlakadze v Rimu skakala bolje od Stepanova, v denarju s popolnoma «pravilnimi» pari. To pa zato, ker so ameriški tekmovalci močno izpopolnili tehniko skakanja v višino. Prehrana atletov je danes tolikšni bolj preračunana, kot je bila v dobi nizkih rekordov. Danes na primer vemo, da so skakalci in tekači večji jedci kot dolgoprogaši. Ameriški Hary, ki ima svetovni rekord v teku na 100 m, se hrani predvsem z mesom.

Nedvomno drži, da so vsi ti uspehi, ki so jih zabeležili v atletiki v zadnjih setletje dosegli v atletiki, v veliki meri zasluga Emila Zatopeka, ki je bil dejansko «izdelovalec srca po meri». Zatopek je namreč prišel na slednjega zaključka: človek, da bo srce kos težkim naporom, potem ga je treba tako tudi vaditi. Zatopek je bil sam svoj poskusni zajec. Dokazal je, da lahko nenavaden človek vsak dan teče «kar seden» 40 kilometrov, ne da bi si utrudil srce. Vendar pa je Zatopek tudi vedel, da je treba na srce paziti, zato je po 12 do 14 ur na dan počival, pa se je z ribami, sadjem in zelenjavo.

Seveda vsakogar zanima, kako dolgo bo še trajal svetovni rekordi. Strokovnjaki pa se sprašujejo, če ne bo kmalu dalč, da bodo prisiljeni posamezne raste izločati posamezne vrste, ki bi dobili boljše vrste. Govoric se pri tem na uspehu rastlinah in živalih. Morda bodo začeli posluževati doping (dajanja zdravja škodljivih poživil pred nastopom pod nadzorstvom) kot se je pripetilo na dirki Tour de France. Morda, mogoče pa ne. Vsekakor je pa že zdaj hujši sovražnik športnikov denar.

—«»—

Vel. Britanija - Luksemburg 4:1

LONDON, 28. — V izločilnih tekem za svetovno prvenstvo je danes Velika Britanija premagala Luksemburg s 4:1 (3:0). To je bila prva na tekma, medtem ko je prvi tekmi Velika Britanija premagala Luksemburg z 9:0.

* * *

V Banski Bistrici (ČSSR) je češkoslovaška reprezentanca igrala s poljsko reprezentanco in neodločeno 2:2 (0:2).

—«»—

Rous predsednik FIFE

LONDON, 28. — Sir Stanley Rous (Anglija) je bil izvoljen za predsednika Mednarodne nogometne zveze. Izvoljen je le za dobo 8 mesecev do kongresa, ki bo v Cilu. Rous je dobil 51 glasov, dr. Andrašević (Jugosl.) pa 14.

—«»—

Novinarji streljali

RIM, 28. — Tu je bila danes finalna tekma v streljanju za profesionalne novinarje. Zmagal je Rimljan Laurenti (Ansa), toda drugi so tekmovali njim, kot kažejo rezultati:

1. Laurenti Renzo (Ansa) 138 točk od 150; 2. Cucu Stefano - Genova (L'Unità) 135 t.; 3. Montesperelli Ermado - Rim (La Stampa) 126 t.; 4. Rapisarda Andrea - Rim (Messaggero) 126 t.; 5. Kraus Carlo - Firence (La Nazione) 125 t.; 6. Bagni Corrado - Milan (Il Sole) 118 t.; 7. Vergani Elidio - Milan (Corriere della Sera) 115 t.; 8. Bruschini Ugo - Neapelj (Il Mattino) 114 t.; 9. Scalera Armando - Neapelj (Il Mattino) 114 t.

Nagrado za mošivo je prejel list «Il Mattino», za ekipno so nastopili Bruschini, Scalera in Mazzoni.

Italijani in Poljaki za dvoboj v Palermu

Nekateri poljski atleti se bodo udeležili tudi mednarodnega mitinga v Rimu

RIM, 28. — Predsedstvo lahkoatletske zveze je določilo sledečo moško reprezentanco, ki bo nastopila 7. in 8. oktobra v Palermu proti poljski lahkoatletski reprezentanci:

100, 200, 4x100 m: Berruti Livio, Bertolli Giuseppe, Gallina Alberto, Gerardi Accursio, Ottolina Sergio, Sardi Armando.

400, 4x400 m: Barberis Vittorio, Bello Sergio, Fraschini Mario, Rosso Dino.

800 m: Bianchi Francesco, Sicari Elio.

1500 m: Rizzo Alfredo, Sommaggio Gianfranco.

5.000, 10.000 m: Ambu Antonio, Antonelli Franco, De Florentiis Silvio.

110 m ovire: Mazza Giorgio, Svara Nereo.

400 m ovire: Castiglioni Luigi, Morale Salvatore.

3000 m ovire: Costa Onofrio, Sommaggio Gianfranco.

Višina: Brandoli Antonio, Zamparelli Walter.

Daljina: Piras Raffaele, (X).

Troskok: Cavalli Enzo, Gatti Pier Luigi.

Palica: X, X.

Krogla: Meconi Silvano, Monti Mario.

Disk: Grossi Franco, Rado Carmelo.

Kopje: Lievore Carlo, Pollastri Ennio.

Kladivo: Cristin Manlio, X.

Mesta v reprezentanci, ki so označena z X, bodo izpopolnjena pozneje.

Poljska pa je določila sledečo reprezentanco:

100, 200, 4x100 m: Foix, Zielinski, Juskowiak, Marcz.

400, 4x400 m: Kowalski, Kuczek, Gierajewski, Maciag.

800, 1.500 m: Baran, Orywal, Jochman, Boguszewicz.

5.000, 10.000 m, 3.000 m ovire: Zimmy, Krzyszkowiak, Mathias, Kierlewicz, Motyl, Sztwiertnia.

110 m ovire: Muzyk, Bugala.

400 m ovire: Makowskin Kumoszcze.

Daljina: Jozef Schmidt in Gawron.

Višina: Czernik, Nowak.

Palica: Gronowski, Krzesinski.

Troskok: Jozef Schmidt, Malcherczyk. Jaskolski.

Krogla: Sosgornik, Kwiatkowski.

Disk: Piatkowski, Begier.

Kladivo: Rut, Cieply.

Kopje: Sidlo, Machowina.

Nekateri člani poljske reprezentance se bodo po dvoboju v Palermu zadržali v Rimu, kjer se bodo udeležili raznih drugih tekmovanj, med katerimi pa bo najvažnejši nastop na olimpijskem stadionu 15. maja. Skoraj gotovo bodo nastopili še v Rimu Foik, Kowalski, Baran, Schmidt, Sosgornik, Muzyk in Czernik.

Valerij Brumel med skokom 2,25 m v Sofiji. (Gl. članek v včerajšnji številki)

GUBERNADORJEVA SMRT

Georges Govy:

«Odgovori mi, mali norec! Reci kaj, daj no.»

«Da,» je končno rekel. «Mislim, da dobro ravnajo z menoj.»

«No, vidiš, vidiš.»

Zdaj Claudio Zamora ni več našel besede. Približal se je še nekaj korakov. Senca je zahrbtno skakljala za njim.

«Miguel, zakaj hudiča si bil pri tistem atentatu na...»

No, končno še to: pozabil je, na koga je bil tisti neumni atentat. Zadnje čase so mu datumi in imena, ko da bi se norčevali, vztrajno bežali iz spomina.

Pomagal si je z roko in ponavljal: «na... na...» Potem je obmolknil.

«Španija trpi zaradi svojega lastnega nasilja,» je končno zamomljal.

Miguelov zbrani obraz se je za trenutek zmračil.

«Ne, Španija mogoče sanjari o nasilju, goji pa le obup.»

Obraz se mu je razvedril. Boječ smehljaj je zacvetel na njegovih oblih ustnicah.

«Da, leta minevajo, toda Španija je s svojo upognjeno hrbtenico in praznimi rokami še vedno ostala pri obupu.»

«Španija je zaljubljena v svojo revščino,» je pristavil Claudio Zamora. «Željna je popolnosti in Križ jo je prevzel.»

«Križ?» je začudeno ponovil Miguel.

Obmolknila sta. Potem je Zamora zahrbtno rekel:

«Če bi zrušili sedanji režim, bi se odprlo pred nogami Španije brezno. To brezno bi morali napolniti. Toda s čim?»

«Z vsem,» je odgovoril Miguel. «Z vsem, kar imamo!»

Claudio Zamora je zazehal:

«In nedvomno še z vašim bolestnim okusom za umor in vašo nesmiselno željo po žrtvovanju.»

«Da, pomešali bomo vse to, potem pa se bomo pognali k osvajanju prihodnosti.»

Tisto megleno kesanje, ki je mučilo Claudia Zamoro že ves dan kot gnojen zob pod plombo, je iznenada izginilo.

«Kakšne oslarije so vse to, Miguel! Ni bodočnosti, le sedanjost je.»

Iz žepa je privlekel list na stroj popisanega papirja.

«Raje mi podpiši tole, tvojo prošnjo za pomilostitev. Sam jo bom odnesel k ministru za pravosodje.»

Bilo je, ko da se Miguel obotavlja. In Claudio Zamora je lačno upiral oči v njegov obraz, kot je nekdaj, ko je bil poveljnik zapora Pilatos v Tarragoni, upiral oči v obraze zapornikov, preden jih je poslal pred puške. Miguel je končno vzel list in ga na hitrico preletel z očmi. «Podpisal bo,» je pomislil Claudio Zamora z občutkom zmagoslavja, pomešanim z neko vrsto mehkega sočutja. «Podpisal bo, tudi on je kot drugi...»

Ko je Miguel prebral listino, se je nasmehnil — bogve zakaj — in mu jo vrnil.

«Tega ne morem podpisati,» je rekel. «Oprostite.»

Spet se je obrnil k zamreženemu okencu.

* * *

Gubernador Zamora se je sunkovito dvignil s stola. Skušal se je postaviti pred vse tiste Claudie Zamore, ki so ga, prebijajoč vsa zapahnjena vrata preteklosti, tako izdajalsko naskočili.

«Strah me je,» si je rekel. S težavo mu je prišlo to priznanje čez ustnice. Česa pa ga je bilo strah? Tega, da ga bo čez uro ubil kak monarhist? Spomnil se je besed svoje žene: «Smrt za vas gotovo ne more biti neznanka.» Seveda ni bila. «Ni treba, da bi se bal smrti,» je pomislil z olajšanjem. «Ne, tega ne, toda strah me je, da bi me bilo strah in da bi to pokazal.»

Njegov pribočnik Miraflores je zakašljal na hodniku in potrkal.

«Čas je za odhod.»

«Pripravljen sem,» je hitro rekel gubernador Zamora.

Hotel je še vzeti rokavice, ki jih je pustil na mizi. Toda njegova, s sivimi dlakami porasla roka se ni marala premakniti. Le tresla se je. Presenečeno jo je gledal, potem se je vnovič usedel, brez kakršne koli misli ali želje ter s trudom položil roko na mizo. Še se je tresla, ohlapna in slabotna, na šuštečem prtu. Zazdelo se mu je, da je jetnik v tej sobi, na tem stolu. Ponižno je skril roko v žep in končno se mu je posrečilo, da se je dvignil. Toda ko je bil pri vratih, jih ni odprl, ampak je dvakrat obrnil ključ. Tako je stal minuto, skrbno mečkal rob svoje srajce in stopil v kopalnico.

«Pozabil sem si oprati zobe,» si je rekel.

Toda ko je bil pred umivalnikom, se nikakor ni mogel spomniti, po kaj je prišel.

Tedaj mu je šepnil neki glas:

«Prišel si se ubit!»

Gubernador Zamora se je zlobno nasmehnil:

«Točno,» je zamomljal. «Toda, glej, saj to ni tako lahko. Pa vseeno, mislim da ni izbire.»

Primaknil je roko k žepu in skrivoma upal, da ga, kot pred nekaj minutami, ne bo ubogala. Na svoje presenečenje je opazil, da je roka segla v žep brez obotavljanja. Previdno je otipal ročaj svoje pištole, brez katere ni šel nikamor, in umaknil roko. Pogledal jo je. Bila je še vedno krepka. Kazalo je celo, da se mu norčuje, da se mu smeje v brk. Bil je ogorčen. Sovražno jo je uščipnil.

«Claudio,» je dejal neki glas za vrati. «Ali ste pripravljeni? Treba bo iti!»

«Marijin je ta trpek glas, ki me kliče,» si je dejal začudeno. «Marija, ki sem jo leta želel, mogoče celo ljubil.» Toda ni več mislil nase in na svojo ženo. Mislil je na Španijo in mrzla žalost mu je zledenela srce.

Od zadnje državljanske vojne, mogoče celo od nekdaj razdeljeni na dva tabora: na zmagovalce in premagane, se Španci nikakor ne nehajo sovražiti in klati. In nobenega upanja ni, da bi se pomirili. O prvi priložnosti so se spet pripravljeni začeti boriti. Seveda, gubernador Zamora je bil v taboru zmagovalcev. Toda ta svet zmagovalcev, ki se je tako slabotno zarasel v ruševine preteklosti, je omahoval pod težo svoje zmage. Počasi je trohnel, izgubljal moč. Nekega dne se bo moral zrušiti in pod svoje ruševine bo potegnil gubernadorja Zamoro in njegovo družbo. To je le vprašanje dneva. Španija noče ne gubernadorja Zamore ne sestankov, ki jih falanga ne dovoli, ne monarhistov, ki se tako trapasto borijo. Španija joka kot ostarela vlačuga nad svojo nekdanjo ljubeznijo: republikanci. Z grenkobo je pomislil na nehvaležnost španskega naroda, toda to je bila pot, polna teme in negotovosti in ni se upal stopiti po njej.

Njegove mežikajoče oči so se nenadoma ustavile na vrvici, ki jo je nekdo pozabil navito okrog ske kljuke. Skrbno jo odvil. Stopil je na pazljivo privezal konvice na rezervoar, nagem pa napravil zanko, medtem ko so njegovi sti delali zanko, je no ponavljal: «Lepo bom zaigral...» Toda kako mehko usmiljeno se mu je zdrsnilo v sanjal je za trenutek širnem nebu Andaluzije, njegove zemlje z oleandrmi in obledelimi ter z bleščečimi meglami, ki lebdijo zjutraj pa morskih gubah. Z nostjo je odrinil te, ki so mu bile tako si hitro nataknil krog vratu in odrinil ček.

«Če je pomirjenje noj in drugimi tako sto enostavno — v je še pomislil, «zakaj lo treba potem čakati sem odšel v Almerijo.»

Potem pa ni vel.

KONEC